Eesti Päevaleht

ESTONIA 20 lõpetamata teekond

28.09.1994 00.45–01.48

HIND 1,35 EUROT | NR 186
REEDE, 26. SEPTEMBER 2014

Estonia hukkunuile püstitatud mälestusmärk Stockholmis Foto: Tiit Blaat

852	501	284	17	11	10	6	5	5	3	2	1	1	1	1	1	1
hukkunut	rootslast	eestlast	lätlast	venelast	soomlast	norralast	taanlast	sakslast	leedulast	marokolast	prantslane	inglane	kanadalane	valgevenelane	ukrainlane	nigeerlane

JUHTKIRI

Estonia huku tekitatud armid

20 aastat möödub sel nädalalõpul parvlaev Estonia ja 852 selle pardal olnu hukust Läänemerel – katastroofist, mis kurva tähisena kuulub maailma suurimate rahuaegsete laevahukkude esikahekümnesse. Estonia katastroofis hukkunute arv moodustas üle poole Titanicu tragöödia, seni maailma tuntuima laevahuku inimohvrite arvust.

Olime juba harjunud toona, 1994. aastal uskuma, et tänapäeval, nõnda väiksel merel ning moodsate päästevõimalustega arenenud maailmas enam midagi niisugust juhtuda ei saa. Et ajal, kui on kiire side ja kopterid, meri tihedalt teisi laevu täis, pole lihtsalt võimalik nii kiire laevahukk, kus pääsevad ainult kiiremad, tugevamad ja õnnelikumad.

Estonia katastroof oma ränkade ilmaolude ja laeva jahmatavalt kiire vajumisega hajutas meie usku inimlikku kõikvõimsusse ja kinnitustesse, et kõik on kindel ja turvaline. Katastroof andis meile suurema aukartuse mäsleva looduse ees ja näitas inimeste ekslikkust ja haavatavust. Ligi tuhandest pardal olnust suudeti päästa ainult 137. Väike Võru kaotas suure osa oma linnavalitsejatest, lainetesse jäi ka tuntud laulja Urmas Alender.

Tollal verinoorele Eesti riigile andis see õppetunni, kuidas reageerida katastroofi puhul. Seda kõike tuli alles õppida. Eesti on siiani tänu võlgu Soome ja Rootsi päästjatele, kes tormisel merel keset kõrgeid laineid päästetöödel riskisid.

„Valu liidab meid. Seda vajabki lõhestunud maailm," ütles president Lennart Meri vahetult pärast katastroofi esimesel oktoobripäeval. Kuid tegelikult on ehk mõnegi laeval lähedase kaotanu hinges lõhe alles, sest mitte alati ei vaadata ellujäänuid hea pilguga. Kuidas nemad jõudsid päästeparvedele ja teised mitte? Ilmselt on kellelgi, kes sellel laeval ei viibinud, raske lõpuni mõista kogu segadust, ohtu, hirmu, paanikat ja füüsilisi takistusi, mida seal olnud kogema pidid.

LAEVAHUKUST

Olime toona harjunud juba uskuma, et moodsas maailmas sellist asja ei juhtu.

Lõhed pole kadunud ka nende vahel, kes usuvad ametlikku versiooni, ja nende vahel, kes usuvad, et laeva viis põhja kellegi korraldatud plahvatus. Kümmekonna inimese nime ilmumine päästetute nimekirja lõppes sellega, et need nimed sealt ikkagi kustutati ja need inimesed ei ole enam päevavalgele ilmunud. Kahtlusi on tekitanud seegi, et laevavrakile kehtestati hauarahu ja sinna minek on keelatud. Ka kõige pöörasemate vandenõude teke on nii suurte katastroofide puhul paratamatu, kuid paljud küsimused on jäänud ka korraliku vastuseta. Eriti kui uurimiskomisjoni esimees Andi Meister arvas, et kapten Avo Pihti müstilise pääsemise kohta on rohkem tõendeid kui kaotsimineku kohta.

Laevahuku vastutuse küsimus jääb. Polnud ju laevahukk vääramatu jõu tingitud. Hukkunute omakseid esindava Estonia protsessi ühingu liikmed andsid Prantsusmaa kohtus sisse ühishagi Estonia ehitanud Saksa laevaehitusettevõtte Meyer Werfti ja laeva turvalisuse eest vastutanud Bureau Veritase vastu – ja seda juba 18 aastat tagasi. Kohtuprotsessis ei ole siiani sisuliste aruteludeni jõutud, aga arutati kohtuasja Eesti Päevalehele teadaolevalt viimati selle aasta 11. aprillil. Hagejad osutavad, et laev polnud sõidukõlblik. 20 aastat hiljem pole Estonia lugu kaugeltki lõppenud, kohtus vindub see edasi. Meie saame aga ajaloo kurvast õppetunnist õppust võtta. Arusaam ohutusest sünnib paraku just tragöödiate kaudu.

Loe Estonia laevahukuga seotud mahukat käsitlust ka homsest LP-st!

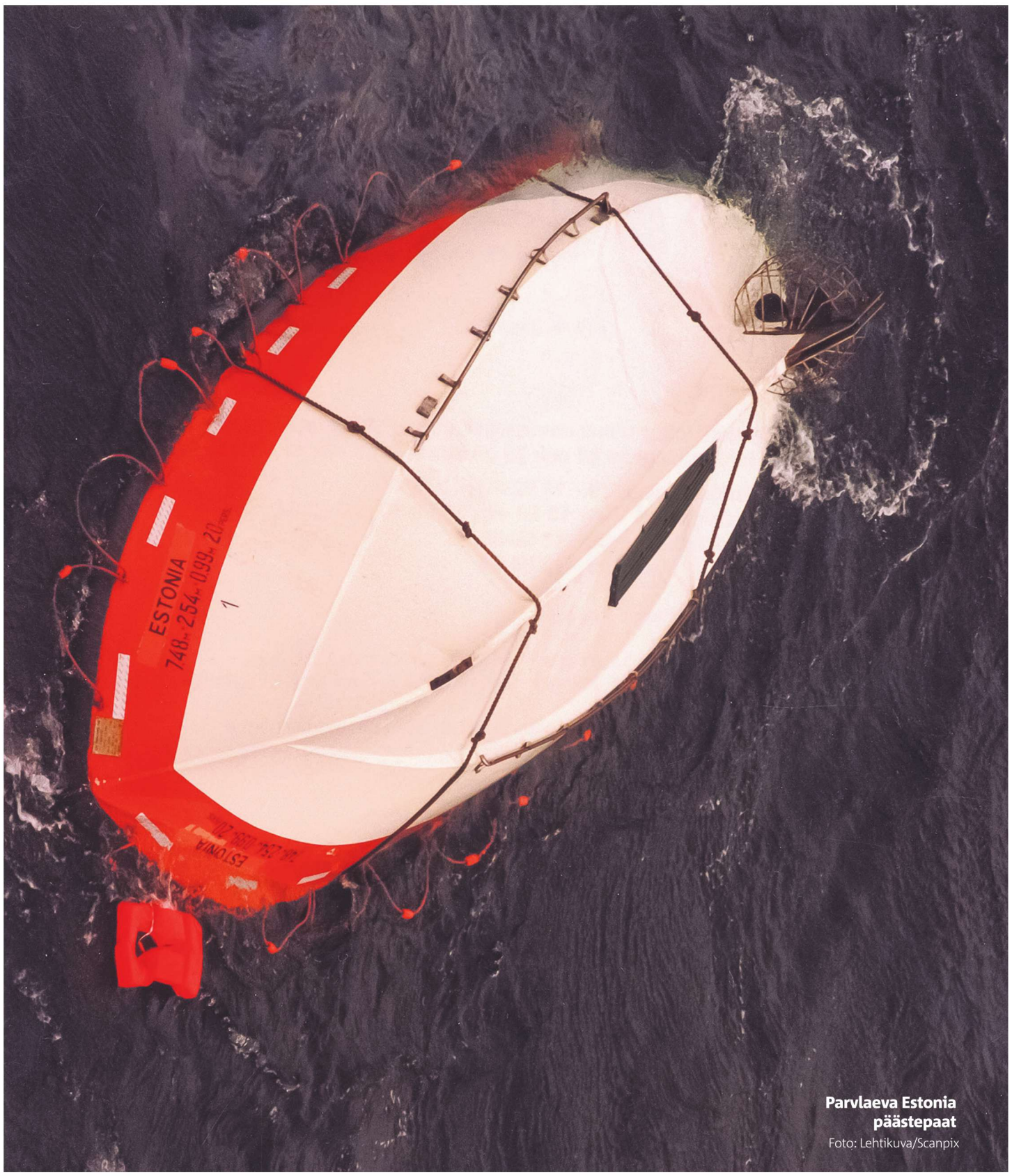

Parvlaeva Estonia päästepaat
Foto: Lehtikuva/Scanpix

Võitlus uppuvalt laevalt välja saamise nimel: V-parvel ellu jäänute lugu

Saatus viis Estonialt põgenemisel kokku inimesed, kes poleks ilmselt kunagi muidu kohtunud. Päästeparvele V jõudsid parvlaeva Estonia hukkumise ööl teiste seas kolm eestlasest veokijuhti, vahimadrus Silver Linde, Estonia noorim pääsenu 12-aastane Mats Finnanger ja murtud jalaga tantsijanna Marge Rull.

Tuuli Jõesaar
tuuli.joesaar@epl.ee

Estonialt pääsenute ülekuulamisprotokollid on Eestis salajased, kuid Rootsis avalikud. Eesti Päevaleht koostas ülekuulamisprotokollide põhjal ülevaate ühel päästeparvel olnute üleelamisest kuni merest päästmiseni.

Parve avas Eesti veokijuht Margus Kermet. Ta parkis Tallinnas pärast laevale sõitmist oma veoki autotekile, käis söömas ja läks oma kajutisse. Igasuguse ilmaga Läänemerd ületama harjunud veokijuht ei lasknud end tormist segada ja heitis magama. „Ma ärkasin selle peale, et miski lõi mulle vastu pead," meenutas Kermet 29. septembril Tallinna lennujaamas ülekuulamisel. Ta sai aru, et on pea ära löönud, kuna laev oli imeliku nurga all kreenis. Asjad hakkasid riiulitelt kukkuma, kuid enne kui Kermet jõudis midagi ette võtta, tormas sisse tema kajutinaaber, kes haaras oma jaki, röögatas: „Sa pead laevast välja pääsema!" ja jooksis uuesti välja. Tema eluga ei pääsenud.

Kermet kuulis koridorist karjeid ja hakkas kiiresti riietuma. Ta jõudis selga panna särgi ja püksid, kuid leidis kajutis laialipillutud asjade seast ainult ühe oma kinga. Teise jalga pistis ta kiiruga kajutinaabri kinga. Laev oli juba peaaegu küljeli ja neljandalt seitsmendale tekile tuli tal end kätega mööda käsipuid vinnata. Välja jõudnud, ootas Kermet, et meeskonnalt tuleks mingeidki juhiseid, kuid valitses üldine paanika ja neid ei antud. Ta leidis endale päästevesti ja püüdis alla lasta päästepaati. See ei õnnestunud. Ta leidis appi ühe teise meesreisija ja koos üritasid nad uuesti. Päästeparv avanes kõigest pooleldi. Nad jätkasid paatide avamist, kuid laev vajus nii tõsiselt kreeni, et vette kukkumisest polnud enam pääsu. Nii lükkas Kermet tähist V kandva parve vette ja ronis sinna sisse. Abiks oli teinegi Eesti veokijuht Raivo Tõnisson.

Samale parvele jõudis kolmaski Eesti veokijuht Aimur Toobal. Tema ülekuulamisprotokollis on kirjas, et Toobali kajutinumber oli 4224, sama mis Kermetil. Ometi ei olnud nad samas kajutis ja kohtusid alles päästepaadis. Seda ebakõla on märganud ka Rootsi politsei, nii Kermeti kui ka Toobali ülekuulamisprotokollides on kajutinumber alla joonitud. Toobal rääkis ülekuulamisel, et tema kajutis numbriga 4224 oli peale tema veel isa ja poeg, kelle nime ta ei tea. „Katastroofi hetkel olin oma voodis, aga ei maganud, kuna laev kõikus nii rängalt. Korraga tundsin, kuidas laev küljeli kaldus. Samal ajal ärkasid minu kajutinaaber ja tema poeg. Haarasin lapsel käest, läksime kajutist välja ja hakkasime üles minema," rääkis Toobal ülekuulajale. Miks jäi laps võõra inimese hoole alla ega liikunud koos isaga? Kas isa oli juba kajutis kukkuvate asjadega viga saanud? Kas ta palus võõral oma lapse eest hoolt kanda? Seda ülekuulamisprotokollist ei selgu. Paraku ei suutnud Toobal last päästa. „Kui laev järsult veel rohkem küljeli vajus, kadus kajutinaabri laps mul treppidel käest, ma ei tea, kuhu," rääkis ta. Mis protokollides nimetuks jäänud poisikesest edasi sai, pole teada, kuid ükski alla 12-aastane laps Estonialt ei pääsenud.

Toobal otsis laevast väljapääsu, kuid treppe mööda enam liikuda ei saanud. Ta vaatas sisse ühte kajutisse, kus oli õnnekombel aken. Ta avas akna ja viskus sealt välja. Aken oli selleks ajaks juba veepinnaga tasa. Päästevestita hakkas ta meeleheitlikult ujuma ja nägi peagi kummuli pöördununud paati, jõudis selleni ja sidus end paadi külge. Varsti ilmus tema vaateulatusse päästeparv V, kust sirutunud käed kiskusid ta parvele. Tol hetkel ei teadnud Toobal veel, et koos teda aidanud Kermetiga jäävad nad viimaste hulka, kes katastroofist päästetakse. Neil tuli tormist raputatud päästeparves veeta üle seitsme tunni.

Unes nähtud katastroof

Samal parvel ootas pääsemist ka murtud jalaga tantsijanna Marge Rull, kes oli end vigastusest hoolimata suutnud laevatreppidest üles lohistada ja külmas vees parveni ujuda. Tema oli üks tantsutrupi Pantera liikmetest (trupi lugu sai lugeda kolmapäevasest Eesti Ekspressist). Tantsutrupp esines laeval kella poole üheni öösel ja Rull ei olnudki õnnetuse hetkeks magama läinud, vaid oli oma kajutis ärkvel. Kuna ta kartis tormi ja teda vaevas ohutunne, otsustas ta ööriiete asemel selga panna T-särgi ja trennipüksid. Kajutinaaber, samuti Pantera tantsija Hedi Männiste imestas selle üle ja Rull vastas, et on näinud filmi Titanicust ja und sellest, et upub.

Vahetult pärast seda kuuliski ta kõva metalse löögi heli ja laev hakkas kalduma. Rull kargas voodilt püsti. „Kaome siit välja! Välja, tekile," hüüdis ta kajutikaaslasele. Männiste hakkas riietuma ja Rull jooksis ees välja. Ta tormas mööda koridori edasi ja kolkis jooksu pealt teiste trupi tantsijate kajutiustele. Ta jõudis oma teki fuajeesse, kui järsku libastus, sest põrand oli juba veega kaetud. Laeva kalde tõttu hoog kasvas ja ta libises abitult järjest suureneva kiirusega, kuni põrkas vastu seina ja murdis jala.

Väljasaamine oli võitlus üle teiste. Laev läks kiirelt põhja, päästjaid oodati kaua.

Paanikas inimeste vahel ei olnud võimalik teha midagi muud kui edasi liikuda.

Ta suutis siiski püsti tõusta ja hakkas end mööda koridori käsipuid edasi lohistama. Rull puges edasi paanikas inimeste jalge vahelt ja jõudis lõpuks koridorist välja viiva trepini. Ta heitis pilgu tagasi ja nägi, kuidas kajutinaaber Männiste libises mööda veega kaetud fuajeed eemale ja paiskus vastu seina. See oli viimane kord, kui ta teda nägi.

Rull ronis edasi, kuid kohtas enne dekile viivat välisust ootamatut takistust – käsipuu lõppes tükk maad enne ust, aga kusagilt kinni hoidmata polnud tal võimalik end üles upitada. Õnneks seisis uksel üks mees, kes sirutas alt tulijatele käe ja aitas neid üles.

Välistekil taipas tantsijanna, et minna pole kuhugi. Ta ronis reelingule. Lõpuks, kui laev aina rohkem vajus, hüppas Rull vette. Keegi haaras tal jalast ja hakkas teda vee alla kiskuma. Jalaga pekseldes õnnestus Rullil uppuja lahti tõugata ja ta ujus edasi. Lõpuks nägi ta päästeparve, kust talle ulatasid käe Estonia vahimadrus Silver Linde ja motorist Hannes Kadak.

Pääsemine laevapõhjast

Parvel istus täiskasvanute seas ka üks laps. 12-aastane Norra poisike Mats Finnanger oli laevas silmist kaotanud oma pere, kuid suutnud end päästeparveni välja võidelda. Mats rääkis 10. oktoobril Norras ülekuulajatele, et oli reisil oma isa, kasuema, 14-aastase õe ja kuueaastase vennaga. Finnangeride kajut oli päris laeva põhjas, autotekkidest allpool. Estonia protokollid näitavad, et sellest kajutiteplokist, mis oli alumine ja täitus esimesena veega, pääses kokku kolm inimest.

„Ma ärkasin selle peale, et miski oli mind voodist välja visanud," rääkis Mats ülekuulajaile. Ülemiselt koilt oli põrandale kukkunud ka tema isa. Oli selge, et midagi on väga valesti. Perekond otsis endale kiiresti midagi selga ja nad ruttasid kajutist välja. Koridoris oli palju inimesi ja Mats mäletas, et osa neist klammerdusid käsipuude külge.

Finnangeride perekond jõudis trepini ja avastas seal, et edasipääsemine on peaaegu võimatu, kuna laev oli nii suure kalde all, et treppe ei saanud kasutada. Perekond alustas ometi võitlust ülespääsemise eest. Mats mäletab, et ta jõudis kolm trepivahet üles rühkida, kui märkas, et ei näe enam ühtegi oma perekonnaliiget. Paanikas inimeste vahel ei olnud võimalik midagi muud teha, kui ainult edasi liikuda, mis tähendas enda kätega mööda käsipuid üles vinnamist.

Matsi arvates ronis ta üles kokku kaheksast trepist ja jõudis lõpuks välistekile. Seal vaatas talle vastu kaos. Laev oli peaaegu täiesti küljeli vajunud ja poiss klammerdus reelingu külge. Ta hoidis end seal kinni senikaua, kuni laev oli täiesti küljeli. Seejärel ronis ta üle reelingu teisele poole, nii et sai selle peal kõhuli lebada. Sealt nägi ta laeva kõrval lainetes kõikuvat päästeparve ja otsustas proovida. Ta viskus vette ja jõudis parveni.

Mats pidi olema üks viimaseid, kes uppuvalt laevalt lahkus, kuna vaevalt viis minutit pärast tema parvele jõudmist kadus Estonia veepinnalt. Parv, millele Mats jõudis, lekkis ja lahked inimesed aitasid lapse mõne aja pärast lähedale hulpinud parvele V. Finnanger oli noorim Estonialt pääsenu. Kogu tema perekond hukkus laevaõnnetuses. Nende surnukehasid ei leitud.

Üle seitsme tunni hiljem päästeti parvel V olnud inimesed.

ESTONIA FAKTID

- Estonia katastroofi ajal oli Eesti peaminister Mart Laar, Soomes Esko Aho ja Rootsis Carl Bildt.
- Soome peaminister Aho sai õnnetusest teada kolm-neli tundi hiljem kui ta Eesti ja Rootsi kolleegid.

Politsei sai huku üksikasju teada ajakirjandusest

Estonialt pääsenutel tuli enne lähedastega kokkusaamist läbi teha ülekuulamine.

„Päris kaua läks, enne kui tulid Rootsist või Soomest mingid nimekirjad ja kinnitused. Oli vist pärastlõunane aeg, kui meile teatati, et tuleb minna lennujaama, kuhu oodatavat Estonial ellujäänute saabumist," rääkis 1994. aastal keskkriminaalpolitseis töötanud Andres Putting, praegune Eesti Päevalehe ja Delfi fotograaf.

Politseinikud sõitsid hulgakesi lennujaama, kus koos keskuurimisbüroo uurijatega valmistuti ellujäänute ülekuulamiseks. „Nendega ju keegi suurt rääkinud polnud ja meie pidime olema esimesed, kes pidid kogu seda lugu selgemaks saama. Mäletan, et pidime keskenduma detailidele," meenutas ta. Puttingu sõnul sai politsei juhtunu üksikasju teada ajalehtedest ja telest.

„Meedia kaudu hakkas kujunema pilt, et Estonial polnud uppudes visiiri ja kuulda olnud mingeid kolksusid. Neid asju pidimegi oma ülekuulamistes selgitama," rääkis ta.

Estonia ellujäänute saabumine on Puttingule selgelt meelde jäänud. „Lennuk maandus ja paarkümmend ühesugustes dressides – millegipärast on meelde jäänud, et need dressid olid lillat värvi – inimest tuli meie ruumidesse, mis asusid kusagil keldrikorrusel. Süsteem oli selline, et alles pärast ülekuulamise vormistamist lasti ellujäänu lennujaamas lähedastega kokku," meenutas ta.

Ühe inimese ülekuulamine võttis 20–30 minutit. „Mulle sattus vist kaks või kolm inimest. Nendelt kuulsin, et Estonial polnud nina, visiiri, et oli kõva torm ja laevast välja saamine oli võitlus üle teiste. Laev läks kiiresti põhja ja siis oodati kaua päästjaid. Kuulsime jutte inimestest, kes olid päästeparvedes surnud," rääkis Putting.

Estonia kohtuprotsess pole sisuliste aruteludeni jõudnudki

Joosep Värk
joosep.vark@epl.ee

Estonia protsessi ühingu hagi on Prantsusmaa kohtus seisnud 18 aastat.

17. septembril möödus 18 aastat päevast, mil Estonia protsessi ühingu (EPÜ) liikmed andsid Prantsusmaa kohtusse ühishagi Estonia ehitanud Saksa laevaehitusettevõtte Meyer Werft ja laeva turvalisuse eest vastutanud Bureau Veritase vastu. Hukkunute omaste ja ellujäänute arvates polnud laev 1994. aasta septembris Tallinnast väljudes sõidukõlblik. Hagejad nõuavad oma hagis õnnetuse uut ja sõltumatut uurimist.

Kuigi õnnetusest on möödunud 20 aastat, pole protsess sisuliste aruteludeni jõudnudki. Eesti Päevalehe andmeil arutati kohtuasja viimati selle aasta 11. aprillil.

Tõendatud sugulussidemed

Eelmisel aastal ähvardas kohtuprotsessi lõpetamine, sest süüdistatavad vaidlustasid ühinguliikmete õiguse hagi üldse esitada. Nad väitsid, et 1300 hukkunute omast ja katastroofis ellu jäänut, kes hagi esitasid, pole tegelikult hukkunud inimeste ega katastroofiga seotud. Sellepärast saatsid omaksed nende ühingut kohtus esindavale advokaadibüroole Schmill ja Lombrez eelmisel aastal oma isikut ja sugulust tõendavad dokumendid ning kohtuasi jätkus.

Samuti on süüdistatavad üritanud aastate jooksul tõendada, et ühingul polnud alust neid kohtusse anda, kuid need väited on kohus õigustühiseks kuulutanud.

Prantsusmaa kohtuprotsess seisis vahepeal kuus aastat ka sellepärast, et 1996. aastal päev enne selle hagi sisseandmist esitasid Stockholmi kohtusse hagi hukkunute lähedased, kes olid keeldunud laeva kaasomaniku Nordström & Thulini kindlustusfirmalt Skuld valuraha vastu võtmast. See kohtuprotsess kestis kuus aastat ja lõppes 2002. aastal tulutult.

Hiljem vaieldi Prantsuse kohtus selle üle, kas Stockholmi protsess võis sealset kohtuasja kuus aastat takistada.

Estonia huku materjalid on Eestis vähem avalikud kui Rootsis ja Soomes

Rootsis asuvad ülekuulamiste protokollid Stockholmis rahvusarhiivis. Nende hulgas on 1994. aastal Tallinnas Eesti kaitsepolitsei ja keskuurimisbüroo üle kuulatud eestlaste tunnistused ja nende tõlked rootsi keelde. Soomes on pääsenute ülekuulamise protokollid avalikkusele vabalt kättesaadavad Helsingis katastroofiuurimiskeskuses. Eestis asuvad samad ülekuulamiste protokollid keskkriminaalpolitseis Estonia kriminaalasja materjalide hulgas.

Kriminaalasi nr 94890041 koosneb kokku 35 toimikust ja ligi 9000 lk dokumentidest. Toimikutesse on muu hulgas köidetud salapärase pealkirjaga asitõendid „Nimekirja manipuleerimine" ja „Torm ja kapten Pihti saladus". Tarmo Vahter, Eesti Ekspress

Parvlaev Estonia lõpetamata teekond

Estonia oli ehitatud 1980. aastal Saksamaal Papenburgis Meyer Werfti laevatehases. Eesti Merelaevandus ja Nordström & Thulin ostsid laeva Estline'i Tallinna-Stockholmi liini jaoks. Endale uue nime Estonia saanud laev alustas Eesti lipu all liiniliiklust 2. veebruaril 1993. Estonia uppus 1994. aasta 28. septembri ööl kella 00.55 ja 02.03 vahel (UTC +2), sõites Tallinnast Stockholmi, pardal 989 inimest. Eluga pääses kõigest 137 ja hukkus vähemalt 852 inimest. Leiti ainult 95 hukkunu surnukehad.

Laeva nimed

- Estonia 1993–1994
- Wasa King 1991–1993
- Silja Star 1990–1991
- Viking Sally 1980–1990

Estonia tehnilised näitajad

Ehitatud Saksamaal Papenburgis Meyer Werfti laevatehases

Pikkus:	155,43 m
Laius:	24,21 m
Süvis:	5,55 m
Peamasin:	4 x 4400 kW
Kiirus:	21 sõlme
Kajutikohti:	1190
Autotekil autode kohti:	460

Reisijaid: esialgu 2000, hiljem korrigeeris Estline maksimaalse reisijate arvu 1456-le, et see vastaks voodikohtade ja puhketoolide hulgale.

Visiir hakkab logisema.
Läänemerele iseloomulikud tugevad teravad tormilained on pannud visiiri loksuma ja murdnud selle kinnitused. Estonia nina on lühike ja elegantse joonega. Autoteki ramp on pikk ja osalt visiiri sisse ehitatud. Võimalik, et autotekile tekib selleks ajaks juba veidi vett, mida on võimalik näha ka autoteki monitoridest. Laevaninas olevat visiiri saab näha ainult kaptenisilla monitoridest, aknasse see ei paista.

Tugevad löögid ja kriipiv heli.
Laeva eesotsast kostab kaks-kolm lööki, paljud ellujäänud meenutavad ka sellele järgnenud kriipivat heli. Ilmselt rammib osalt lahti tulnud visiir vastu laevakeret, tuleb laeva küljest lahti, kukub vette ja kraabib sellest üle sõitva laeva põhja.

Autorampi nähakse viimast korda suletud või peaaegu suletud olekus. Laev hakkab kreeni vajuma ja monitore on seetõttu raske jälgida. Järsult kiirenevat kreeni vajumist saab seletada ainult autoteki täieliku avanemisega, mille põhjustas visiiri ärakukkumine.

Väljumine Tallinnast.
Ilmaolud on kehvad, on oodata tugevat tuult ja tormi.

Kursimuutus.
Estonia muudab suunda 262 kraadilt 287 kraadile. Ilm halveneb, tuule tugevus on kuni 21 meetrit sekundis ja lained, mis on keskmiselt kolme-nelja meetri kõrgused, ulatuvad kohati kuue meetrini.

Rambi tagant kostab pauk.
Tekib vahe, millest hakkab tasahilju tekile vett valguma. Üks madrus on sel ajal autotekil ja kuuleb rambi tagant kolksatust, monitoridest on näha veekihti.

Veekindlad uksed suletakse.

Järsk kreeni vajumine, asjad kukuvad põrandale.

Laev hakkab vasakule vajuma.

27.09.1994 umbes kell 19.15	28.09.1994 kell 00.30	00.30 ... 01.02	00.45	00.55 ... 01.00, tõenäoliselt 00.56–00.57	00.58 ... 01.01	00.59 ... 01.01	01.02	01.02 ... 01.05

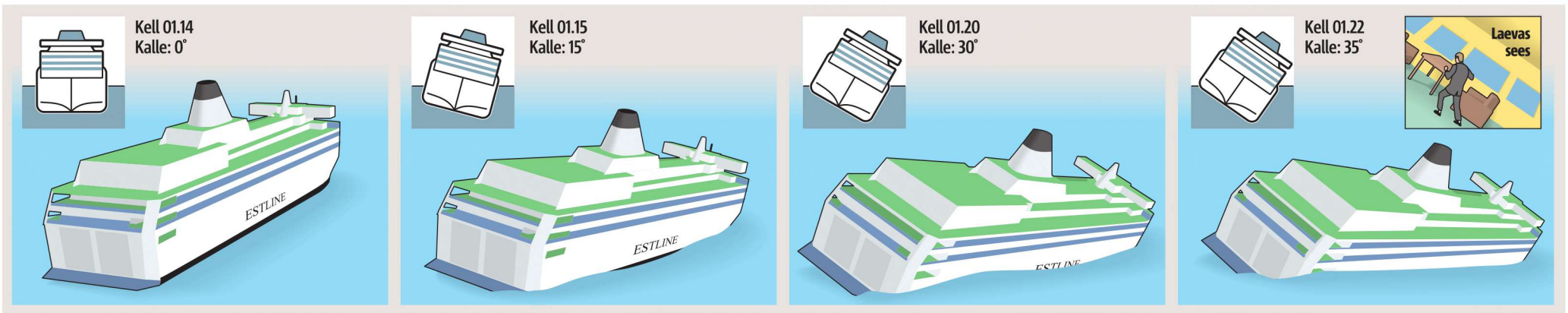

Abi saabumine

Lähimad laevad Estonia hädakutsungi saatmise hetkel, nende sõidusuund ja saabumine õnnetuspaigale

Lähimad kopterid ja nende stardiaeg

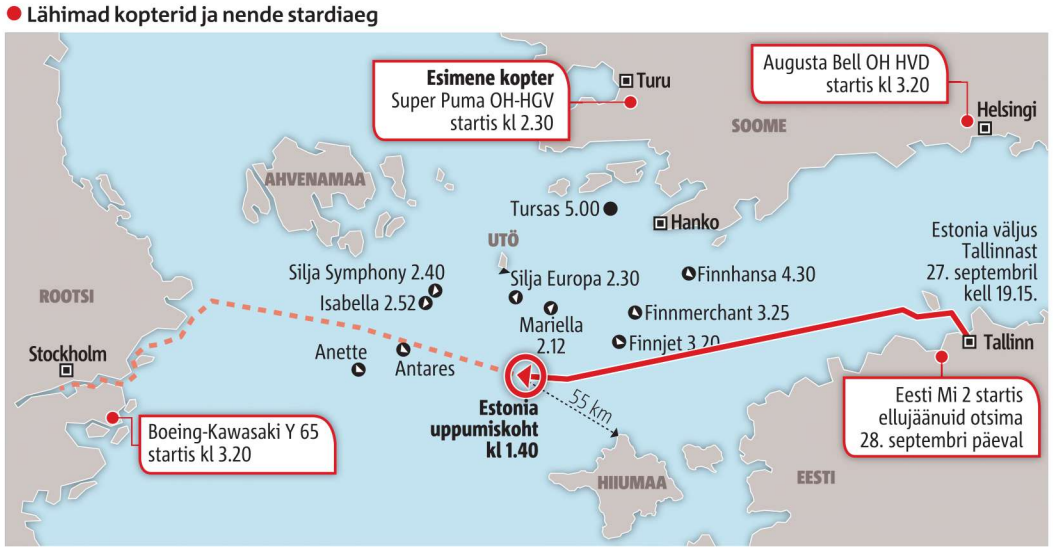

Ilmaolud uppumisööl

Tuule kiirus

Laine kõrgus

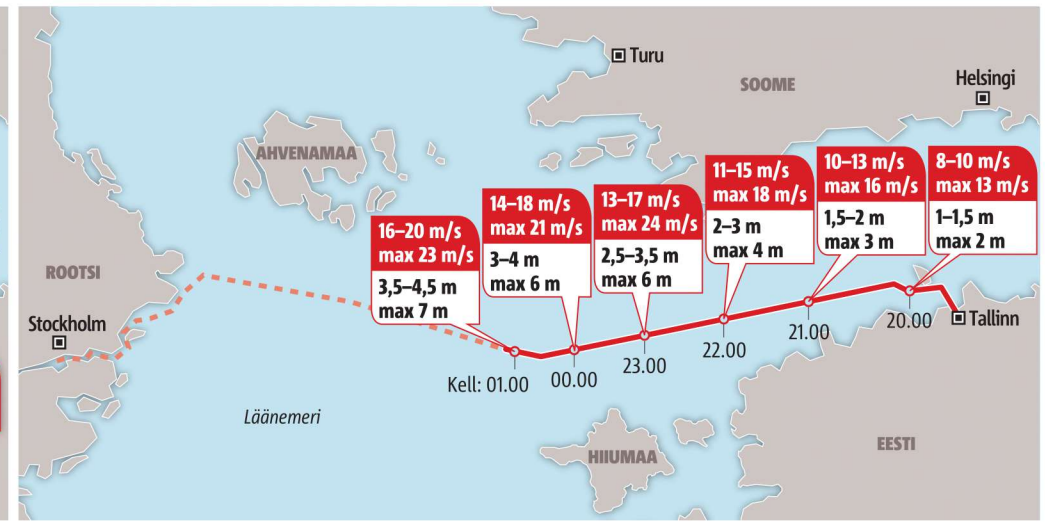

Mis laeva jäi

38 kaubaautot | **25** veoautot | **11** väikebussi | **26** sõiduautot

ehk umbes 1000 tonni eest kaupa ja asju

Estonia kaptenisilla ligikaudne nägemisulatus

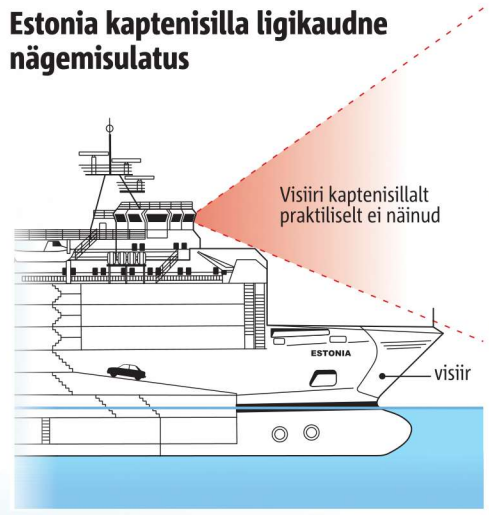

Mis juhtus õnnetuskohal

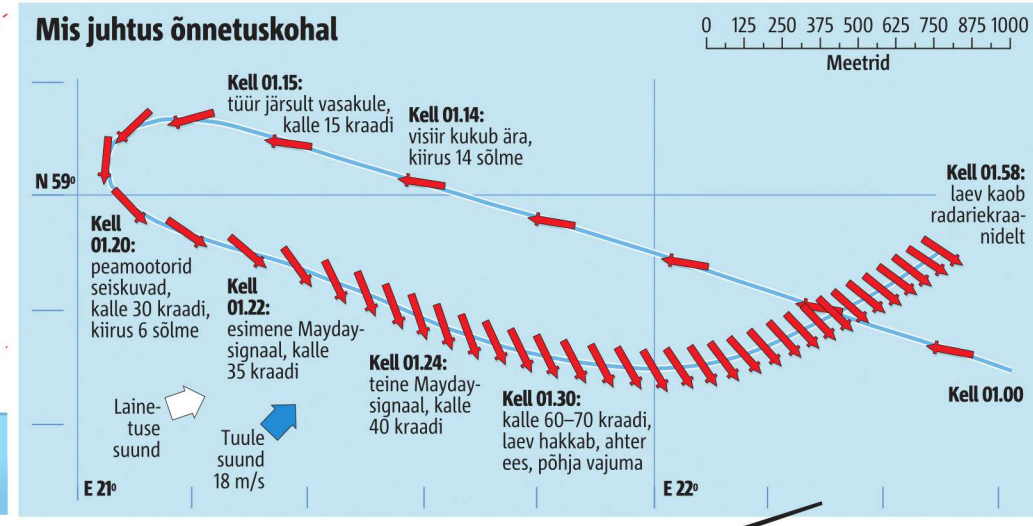

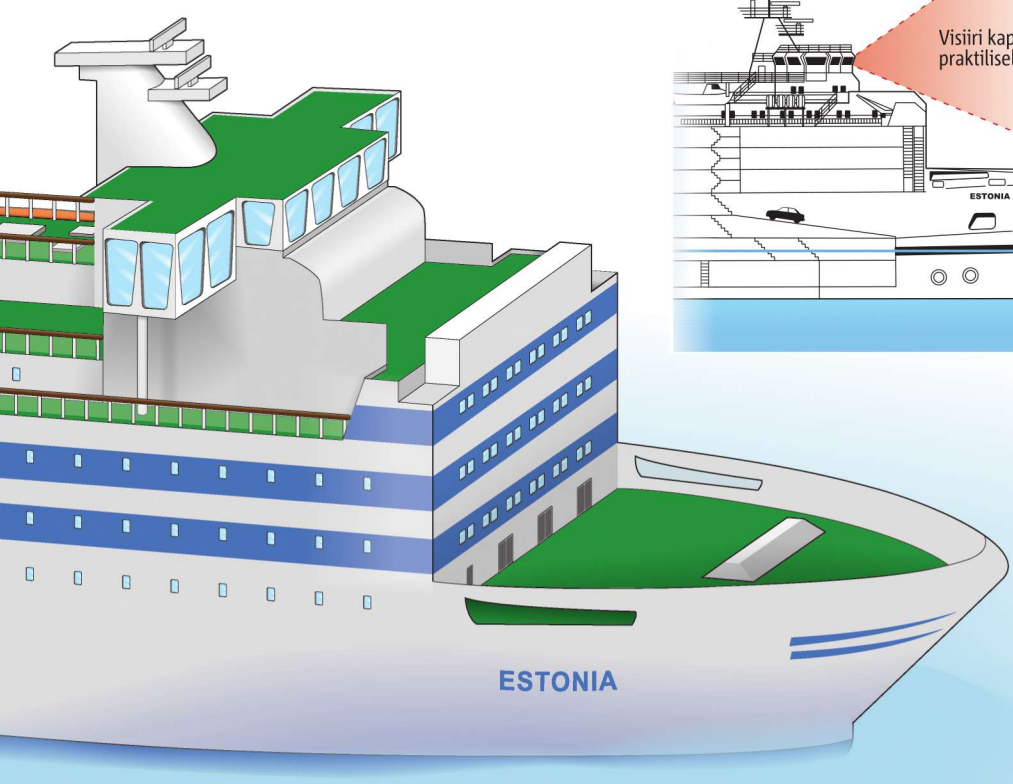

Kes päästis inimesed

Helikopterid: inimesi otsiti merest helgiheitjate, binoklite ja öönägemisseadmetega.

Pärast päästeparve või inimese leidmist lasti vintsiga kopterilt merre päästja, kes vees olijad ükshaaval vintsi külge haakis ja kopteri pardale hiivas.

4 kopterit Mi 8 päästsid 3 inimest

2 kopterit Agusta Bell 412 päästsid 7 inimest

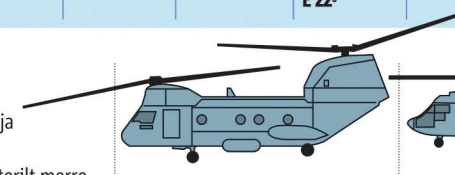

9 kopterit Boeing Kawasaki päästsid 14 inimest

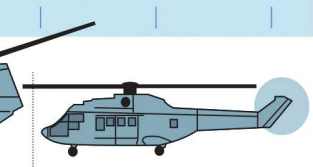

7 kopterit Super Puma päästsid 80 inimest

Nõrk häiresignaal laevakõlaritest.
Nõrk naisehääl teatab: „Häire, häire, laeval on häire...” Need, kes seda kuulevad ja sellest pärast tunnistusi annavad, on enamasti juba väljas avatud tekil või teel sinna.
Enamik ellujäänuid on häire andmise ajaks jõudnud välistekile. Neil, kes on veel siseruumides, ei õnnestu enam pääseda.

01.10 ... 01.20

Laeva peamootorid seiskuvad, laev muutub juhitamatuks.
Kalle on umbes 30 kraadi, kiirus kuus sõlme.

01.12 ... 01.21

Saadetakse välja Mayday-signaal.
Kalle on 35 kraadi.

01.22

Viimane sõnum Estonia kaptenisillalt.
Laev on nüüd juba 60–70 kraadi kaldu ja hakkab, ahter ees, põhja vajuma.

01.30

Laev on juba 90 kraadi kaldu.

01.31

Kell kaptenisillal seiskub.
Ruum koos kella ja kõigi seal olevate inimestega on juba vee alla jäänud.

01.35

Laevast on veepinnal viimane nukk.
Laeva kalle on 125–140 kraadi. Paar üksikut kogu istub veel laevaserval. Mikael Õunale meenub, et ta pani pauke kuuldes ja kajutist lahkudes taskusse fotokaamera. Pilkases pimeduses püüab ta selle välklambiga lähedal olevate aluste tähelepanu äratada. Mereveest kahjustatud filmile jääb ka mõni pilt, sh kaasreisija Janno. Mõlemad laskuvad pärast pildistamist vette päästeparvi otsima. Nii pildi tegijal kui ka pildil olijal õnnestub pääseda.

01.35 ... 01.40

Estonia vajub põhja.

01.48 ... 01.52

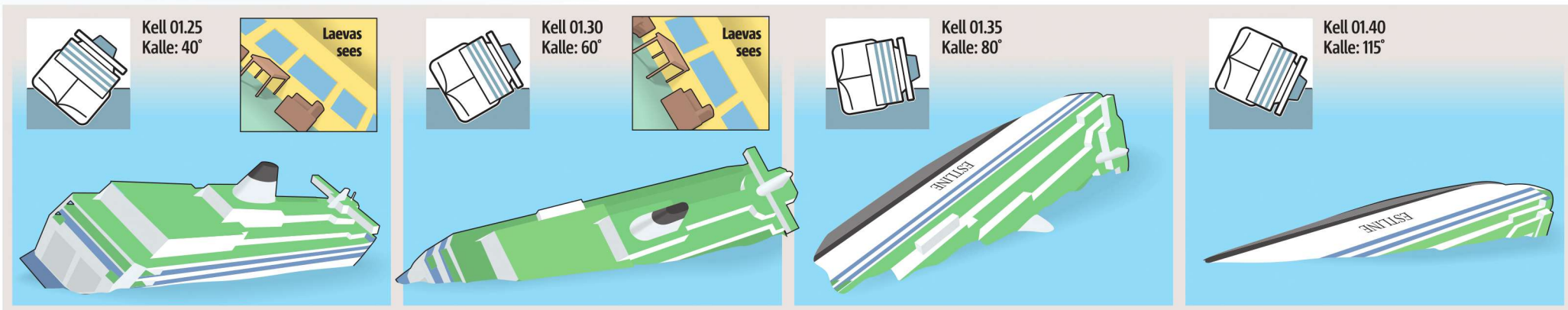

Allikad: JAIC (Joint Accident Investigation Mission, 2007), HSVA Report No. 1663 (2008), Wikipedia; **koostanud:** Ester Vaitmaa; **graafika:** Maret Müür

Mikael Õun: „Ma püüdsin teda veepinnal hoida, et ta ei upuks. Ta külmus surnuks.”

Mikael Õun tegi ainsad kaks Estonia laevahuku ajal tehtud fotot, mis olid abiks ka uurijatele. **Eestisse aitas** missioonitundega Mikael vedada lastekodulastele annetatud mööblit ja tehnikat. **Õun räägib** õnnetusest insenerliku täpsusega, detaile säästmata. Rääkimine on ainult abiks.

Stockholm

Ester Vaitmaa
loovtoimetaja

Mikael Õun jäädvustas 1994. aastal endalegi ootamatut midagi haruldast. Tema kaamerast pärinevad kaks ainukest fotot, mis on Estonia laevahuku ajal tehtud. Neid kahte ülesvõtet on kasutatud Estonia laevahukku uurides sündmuste rekonstrueerimiseks. Kuid Mikaelil on rääkida hoopis olulisem lugu. Ta ei käinud Tallinnas sugugi lõbusõidul.

Ta oli Eestis mitmendat korda ja otsis koos eestlasest isaga kontakti siin elavate sugulastega. Estonia õnnetuse ööl oli ta aga tagasiteel reisilt, kus aitas veoautoga tuua Eestisse Rootsis annetatud mööblit ja kodutehnikat, mis oli mõeldud oma elu alustavate lastekodulaste keskusele.

„Tere!” hõikab Mikael õhtul külla saabunutele oma Stockholmi äärelinnas asuvas ridaelamus trepil vastu jalutades. Tal on parajasti pikk tööpäev seljataga ja nii ka meil. Kohtume kella üheksa ajal õhtul tema kodus. Ma ei ole enne külaskäiku veel uurinud, kas tema perekonnanimi, mis rootsipäraselt kirjutatuna on Öun, võib tähendada Eesti päritolu. Rõõmus „tere” ja eestikeelne jutt, et ta eesti keelt ise ikka väga hästi ei räägi, annab aimu, et ju on ikka tegu Eesti juurtega rootslasega. Ka Mikaeli abikaasa mõlemad vanemad on Eesti päritolu ja ka abikaasa tervitab meid ladusas eesti keeles, kui ütleb, et pisike meile vastu jooksev koerake ei ole ohtlik.

Istume elutuppa ja Mikael ütleb, et talle ei ole Estoniast rääkimine raske, vastupidi. Tema sõnul on see viis üleelatud õnnetusega tegeleda. See on võimalus mõista, mis ikkagi sellel kohutaval ööl juhtus. Mikaeli sõnul oli hea, et pärast õnnetust kogunes kord kuus ka ellujääjate grupp.

„Õnnetusest pääsenutega rääkimine on teistmoodi. Me saame rääkida asjast kohe ja vahetult. Ja me saame üksteisest ehk kõige paremini aru.”

Kui istume vestlema, näitab Mikael oma fotosid samalt filmilt, mille lõpukaadrid on mitmel korral välismeedias avaldatud.

„Näe, see siin on põhjus, miks ma seekord Eestis olin,” osutab ta pildile, kus ta seisab naeratades pilgeni pappkaste ja mööblit täis pakitud suure veoauto kõrval. „Mind kutsus heategevusega tegelenud proua Tamara Alep, sest ta teadis, et ma töötan Skanias ja saan aidata tal asju vedada. Me viisime asjad lastekodu keskusele, kus noored alustasid oma iseseisvat elu,” näitab ta fotol, kuidas hallipäine proua aitab asju kaubikust maha laadida.

Need ongi Tamarast viimased kaadrid. Mikaeli Eestisse kutsunud vanaproua jäi Estoniale. Kui laev oli kaldus, ei olnud Mikaelil isegi võimalik uurima minna, kus ta on. „Meil olid eri kajutid. Ta oli naisterahvas, muidu oleksime samas kajutis koos reisinud. Aga Tamara läks ja registreeris endale teise kajuti. Olime kokku leppinud, et kohtume hommikusöögilauas. Ma isegi ei teadnud, millises kajutis ta on,” seletab Mikael. Ta räägib, et õnnetuse hetkel on inimene nagu halvatud, ümbritseva jälgimine ja sellest arusaamine võtab kogu energia ja siis ei ole enam aega mõelda muule kui ellujäämisele.

Erakordselt suur lainetus

Õnnetuseööd võib Mikael aga ka praegu, 20 aastat hiljem meenutada tõeliselt insenerliku täpsusega. Pärast söömist ja enne magamaminekut käis Mikael saunas ja juba seal tuli tal meremeestega jutuks, et sel õhtul on kuidagi erakordselt suur lainetus – saun oli küll avatud, aga ujumisbasseinis oli võimatu supelda, sest lained kerkisid kohati vastu lage.

Magama minnes tundis Mikael end veidi merehaigena. Ta ärkas, kui tundis, et lained olid läinud juba väga suureks. Siis ei olnud laev veel kaldu.

„Kallet veel ei olnud, oli tunda kõrgeid laineid ja valjusid helisid. Siis vajus laev korraga kaldu. Mu uks prahvatas lahti, padi tõusis vastu seina ja mul oli tunne, et ma sain voodist välja astuda püsti tõusmata,” kirjeldab Mikael. See oli hetk, kui korraga muutus kajutis umbseks ja põrandale kukkusid kõik laual olnud asjad, sealhulgas ka fotokaamera ja äratuskell. Mikael pani need taskusse. Seda, et kellast olid patareid välja kukkunud, märkas ta hiljem. Seesama lilla läbipaistvast plastist äratuskell on praegu Rootsi meremuuseumis. Kui kell kukkus ja patareid välja pudenesid, jäi kell ka seisma, fikseerides sel moel esimese tugeva kalde tekkimise kellaaja.

„Ma ei kanna käekella ja sellepärast panin äratuskella igaks juhuks taskusse. Fotokaamera ka. Kuna kajutiuks oli ju lahti, siis ma ei tahtnud, et need asjad rohkem kukuks või kaduma läheks,” ütleb Mikael. Siis asus ta teele laeva infolaua poole, et uurida, mis on juhtunud.

„Koridoris sai veel kõndida küll. Aga laev oli päris viltu, kerge see ei olnud.” Infolaua juurde aga Mikael ei jõudnudki. „Kui ma treppide juurde jõudsin, valitses paanika, inimesed karjusid. Otsustasin minna kohe üles, välistekile päästepaatide juurde”. Mikael meenutab, et kuulis enne sinnajõudmist ka nõrka naishäält eestikeelset teadet edastamas.

„Häire, häire, laeval on häire...” kordab ka Mikael korraga aeglaselt keset ingliskeelset intervjuud selges eesti keeles. Rootsi ega inglise keeles seda teadet ei tulnudki.

Laevaõnnetuse uurimismaterjalides on kirjas, et ellu jäidki üldjuhul need, kes olid seda tasast häireteadet kuuldes juba välistekil või siis treppide ülemises osas. Kes häire ajal veel laevas sees olid, need enam välja ei jõudnud, sest selleks ajaks külili vajunud laev muutus läbitamatuks. Külili laeval muutusid pikad koridorivahed justkui sügavateks kaevudeks, inimesed kukkusid laeva teise ossa või ei suutnud hüpata üle pikkade koridorivahede. Trepid olid läbitamatud.

Kui Mikael trepi ülemistele astmetele jõudis, keeraski laev end veelgi rohkem külili. Mikaeli enda kogemus läheb siin laeva ametlikust kalde uurimisest lahku.

„Kui ma treppidest üles läksin, oli laev juba 45 kraadi kaldu. Põrandaid mööda ei saanud enam kõndida, inimesed kukkusid. Käsipuud, millest inimesed kramplikult kinni hoidsid, lendasid seinte küljest lahti. Kõik see juhtus, kui ma olin jõudmas trepi ülemistele astmetele.”

See, mida Mikael edasi kirjeldab, paneb mõistma seda õudu, mis külili keeranud laevas toimus. Inimesed jäid lõksu. Ma ei saa Mikaeli puhul jätta mõtlemata ja meenutamata laevalt pääsenute statistikat, kus enamik pääsenuid olid mehed. Noorim laevalt pääsenu oli 12-aastane. Lapsed hukkusid, naisterahvaid pääses samuti vähe. Küllap aitas Mikaeli pääsemisele kaasa see, et tema puhul oli tegu noore ja tugeva pikka kasvu mehega.

„Olin treppide ülemises osas, pidin kuidagi üles saama. Uksest, mis nüüd asus üleval, lahutas mind umbes kaks meetrit. Ümberringi inimesed karjusid ja kukkusid,” kirjeldab ta. Mikaelil õnnestus kinni haarata ukselingist ning vinnata ennast selle abil välistekile.

Mikael oli üks viimastest, kes laevast välja pääses, ja tekk oli selleks hetkeks inimesi juba täis. Kõik askeldasid, olid ametis päästeparvedega või panid selga päästevesti. Ka Mikael sai päästevesti ja sidus selle endale kuidagi ümber: vestil olid rihmad nagu köögipõllel ja siduda oli keeruline, nii et vest saigi selga veidi valesti. Mikael sai sellest aru hiljem, kui ta vette hüpates vesti kaotas. Tekil seistes ei teadnud Mikael enam, mida teha.

„Ma seisin seal ja vaatasin. Sellel hetkel oli kogu mu stressis mõttetegevus väga intensiivne, see võttis kogu energia,” kirjeldab Mikael justkui kõrvaltvaatajaks muutumist. Laev kaldus veelgi rohkem kreeni. Nüüd ei tulnud tekile enam ka rohkem inimesi. Kes olid laevas, jäid sinna, nad olid seal lõksus. Aga sellele ei olnud Mikaelil siis enam jõudu mõelda.

Mikael arvas, et laevale tasub jääda nii kauaks kui võimalik, seetõttu ei kiirustanud ta vette hüppama. Ta liikus koos teiste inimestega mööda laevakülge edasi. Nagu laev end keeras, liikusid need, kes vette ei hüpanud, mööda laevakeret ronides edasi. Kõige lõpus leidiski ta end koos veel mõne inimesega päris laeva põhja peal, alal, mis laeva normaalasendis oleks jäänud veepiiri alla. Nüüd oli Estoniast veepinnal ainult viimane nukk.

„Ma nägin korraga kauguses Mariella ja Silja tulesid ja mulle meenus taskusse pandud kaamera. Hoidsin seda lihtsalt enda ees ja proovisin välguga tähelepanu saada. Tegin ühe pildi ka ülespoole, et äkki on seal mõni helikopter.” Tagantjärele mõistab Mikael oma lootusetut olukorda, sest Mariellast – suurest reisilaevast – paistis tegelikult ainult üks kauge tuluke.

Ellu jäid peamiselt need, kes olid häireteadet kuuldes kas treppidel või tekil.

Külili laevas muutusid pikad koridorivahed justkui sügavateks kaevudeks.

Juhuslikud fotod

Sel moel pooljuhuslikult valmisid kaks ainsat fotot, mis Estonia laevahuku ajal tehti. Mereveest kahjustatuna on neil erkroheline ja akvamariinsinine kahjustus, kuid need fotod suudeti ilmutada. Filmi lõpus oli veel kaadreid, mida Mikael mulle samuti näitab, neil aga on peal ainult segased kujundid ja filmilindi puutumisest tekkinud näpujälg.

Kahte välja tulnud fotot on uurijad hiljem kasutanud laevahuku rekonstrueerimiseks. Kuigi tumedat laevapõhja pole piltidel peaaegu nähagi, joonistati sellel istuva inimese istumisnurga järgi laeva kaldenurk maketile.

Mikaeli fotodel olev mees jäi samuti ellu, temaga seal koos olnud sõber aga mitte. Kui Mikaeli fotod avaldati Soomes ajalehes Helsingin Sanomat, tund-

ESTONIA FAKTID

!

- Estonia katastroof on Soomes ja Rootsis nii hästi meeles, et Expressen ja Ilta-Sanomat tegid sel puhul erilehe.
- Soome peaminister Aho: „Julm on muidugi öelda, kuid tõenäoliselt oli suurim võitja ajakirjandus.”

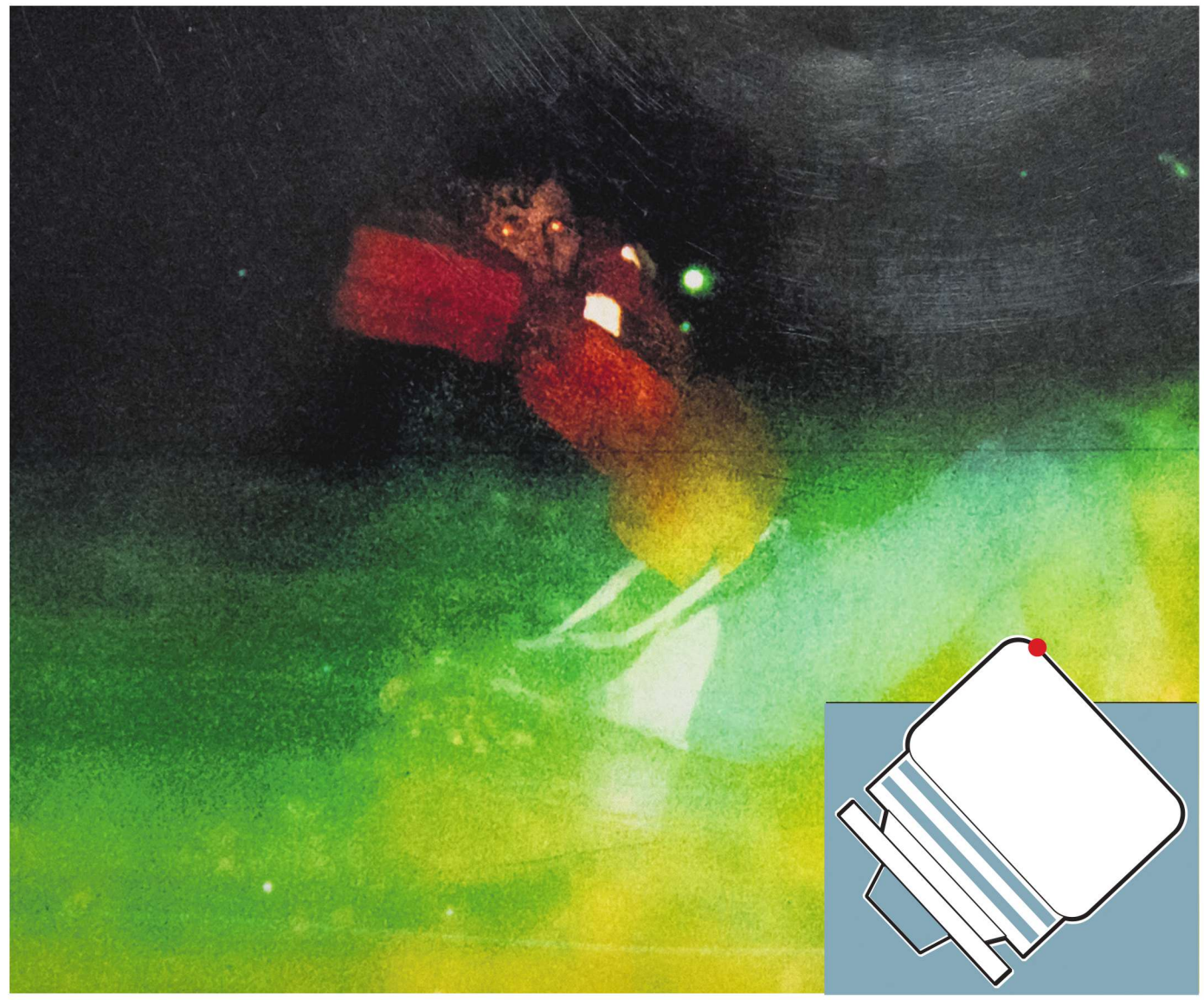

Mikael Õuna kahte fotot on kasutatud laevaõnnetuse rekonstrueerimiseks. Kuna fotodel tumedat laevakeret näha ei ole, joonistasid uurijad sellel istuva inimese järgi laeva asendi. Mikael istus seal, kus parempoolsel pildil on laevakere punane täpp

Fotod: erakogu

Sellel pildil aitab veoautost asju maha laadida Tamara Alep (autos sinises), Eesti juurtega rootslane, kes kogus annetusi Tallinna lastekodu laste jaoks. Tamara jäi Estonial kadunuks.

Enne Estonia laevaõnnetust, 1994. aasta septemberis. Mikael aitas Eestisse tuua veoautotäie annetatud mööblit ja seadmeid.

sid sõbrad ära fotodel Janno Aseri. Janno ei ole oma lugu varem rääkinud, alles nüüd, 20 aastat pärast laevahukku kirjutab ta raamatus „Estonia inimesed. 20 aastat hiljem", mis tol õhtul juhtus. Janno kirjeldab, kuidas ta oli oma sõbraga seal ja nad arutasid, mida teha. Ta nägi, kuidas üks mees hakkas korraga pildistama. „Seisis seal laevapõhja peal ja pildistas. Taipasin, et kaugel paistavad pisikeste täpikestena teised laevad ja ta tahab neile välgusähvatustega märku anda. Mõtlesin, et on ikka tobuke küll, sest see on ju lootusetu, et nii kaugele keegi näeb."

Ma tahaksin koos Mikaeliga nüüd juba justkui kergendatult rõõmustada ta pääsemise pärast. Ma ju vestlen temaga 20 aastat pärast laevahukku ja tean, et tal õnnestus pääseda. Aga ma ei saa, veel on vara rõõmustada.

Nähes, et koptereid ei tule ja üks suur laine kerkis juba üle laevapõhja, kastes seal olnud läbimärjaks, oli selge, et laevakontsult tuleb kiirelt lahkuda.

„Tegin sel hetkel oma elu kõige kiirema otsuse, kas minna sinnapoole, kus mustas pimedus, või minna sinna, kust paistsid päästeparvede tuled. Ma läksin parvede poole." Mikael oskas ujuda, mitte küll sportlikul tasemel, kuid oskas. Päästevest pudenes vette hüpates seljast, kuid veepinnale tõmbas ta end nelja ujumisliigutusega.

Tume merevesi oli justkui keev ja mullikesi täis, uppuvalt Estonialt kerkisid miljonid õhumullid.

„Ma ei tundnud siis, et vesi on külm, ju see on inimese kaitsemehhanism," kirjeldas Mikael parveni jõudmist. End üles vinnates tundus korraks, et nüüd on kõik, jõud on otsas. Kuid ta tõmbas hinge ja tiris ennast üles. Juba parves olles aitas ta sinna veel inimesi. Nüüd oli kaksteist inimest parves, mis oli küll õiget pidi, ent mitte päris korralikult suletud, nii et vesi tuli sisse.

Siis kui kopterid neid viimaks päästma tulid, oli elus kümme inimest.

„Kümme jäi ellu, kaks inimest külmus surnuks," konstateerib Mikael fakti. Ta ei heida ette, et kopterid, mis tiirutasid ööpimeduses, nendeni esimestena ei jõudnud. Nad arutasid juba parvel, et küllap proovitakse päästa kõigepealt need, kes on lahtiselt külmas vees.

„Meie parvel hakkas üks mees juba üsna alguses minestama. Parves oli vesi ja ma hoidsin ta pead veepinnal, et ta ei upuks. Ta külmus surnuks. Pidin ta siis lahti laskma ja eemale lükkama."

Mikael teab, et ta tegi selles olukorras kõik, mis oli võimalik. Rohkem ei saanud nad midagi teha. „See oli imelik tunne, seal päästeparves olemine, ebamugav. Me ei julgenud keegi ennast liigutada, sest kartsime, et iga liigutus võib tasakaalu rikkuda."

Päästis kopter

Helikoptereid nägid parvel olnud inimesed paar tundi pärast laevaõnnetust, päästmisjärg jõudis nendeni siis, kui oli juba valge. Neid päästis Soome kopter, mis päästis sel ööl ja hommikul 49 inimest. Mikael sai Silja Symphony pardale.

Oma nimed ütlesid nad laevale jõudes, see oli 20-inimeseline grupp. Silja pardal nägid nad televiisorist ka nimekirju, kes on elus.

„Pärastlõunal nägin laeval reisijat, kel oli mobiiltelefon, ning ma palusin seda laenuks. Helistasin koju abikaasale, ent keegi ei võtnud vastu. Abikaasa oli sadamas, keegi ei vastanud. Siis helistasin vanematekoju ja ema võttis vastu," meenutab Mikael. Ajal, mil paljudel ei olnud mobiiltelefone, oli ka Mikaeli perekond end uudiste kuulamiseks n-ö hajutanud: isa oli sadamas koos Mikaeli naisega, ema oli kodus telefonivalves. Mikaeli kõne oli alles kuskil kella nelja-viie ajal pärastlõunal.

„Ema ei uskunud, et see olen mina. Ta küsis: kas see oled tõesti sina, on see võimalik?!" meenutab Mikael ema murdunud häälel küsitud küsimust. Hoolimata sellest, et ta juba mitu tundi laeval oli, ei olnud ta nimi ikka veel pääsenute nimekirja jõudnud.

„Ma ei osanud midagi öelda, et tõestada, et see olen tõesti mina. Lugesin emale oma isikukoodi ette. Siis ta juba uskus." Järgmine mure oli emal juba see, kuidas ta oleks saanud seda sadamas teadmatuses ootavale isale öelda.

Mikael möönab, et kõigepealt läks tal aega, et ise emotsionaalselt ja füüsiliselt korda saada.

Seejärel aga tekkisid küsimused, ootused ja need ei ole saanud tänaseni ammendavaid vastuseid. Mikaelil on mapi vahel Estonia materjale ja arvutis kogutud pilte. Ta käis ka ise visiiri vaatamas. Üks, millega ta ise ei nõustu, on Estonia lõpparuandes esile toodud kalde tekkimine. Aruandes kirjeldatakse järk-järgult külili vajuvat laeva.

Mikael ise meenutab, et kalded olid järsud. „Laeval oli kaks järsku kallet ja seejärel jäi laev seisma. Siis hakkas laev end ümber keerama."

Ka ei ole Mikael rahul sellega, kuidas Rootsi poliitikud oma lubadusi muutsid. Lubati ju põhjalikku uurimist ja laev üles tuua, Mikael mainib ka peaminister Carl Bildti lubadust seda teha. Uut korralikku uurimist tahaks, kaasaegse tehnikaga ei tohiks see soovi korral olla liiga keeruline.

„Mina ja paljud õnnetuses olnud vajaksid vastuseid, isegi kui need ei ole ilusad vastused. Alles siis saaksime selle teema enda jaoks lõpetatuks lugeda. Ma arvan, et olen õppinud selle kogemusega elama. Ma olen väga palju sellest rääkinud ja see on aidanud mul selle kogemusega toime tulla," kirjeldab Mikael.

Päästjate ülem: valmistasime ette sadu voodeid, kui pidanuks koguma sadu kirste

Estoniale lähimal maismaal, Utö saarel päästmist korraldanud Pasi Staffi sõnul toodi küll veest inimesi, ent kohale jõudis enamik surnuna.

Soome mereväe kaptenmajori Pasi Staffi sõnul tõi Estonia hukk kaasa päästepaatide ja laevade konstruktsiooni muutmise. Peale selle on igal meeskonnaliikmel nüüd kindel ülesanne. „Olulisim muutus on aga see, et oskame laevahukku karta." Foto: erakogu

Intervjuu
Riin Aljas
reporter

●● Millal te teada saite, et Estonia on põhja läinud?

Olin operatsiooni tõttu Turu haiglas ja magasin, kui järsku õde mu kell kaks öösel äratas. Edasi käis juba kõik kiiresti, 30 minutit arutasime, kes peaks haiglast kaasa tulema, ja andsin omalt poolt nõu, mida on võimalik merel ära teha. Töötasin siis Utö mereväebaasi ülemana. Edasi läksime kohe Utöle [asub 40 km õnnetuspaigast], kuhu jõudsime varahommikul.

●● Oli siis juba teada, kui traagiline olukord on? Et peaaegu tuhandest inimesest pääses veidi üle saja?

Ei. Teadsime, et ees ootavad kurnavad tunnid ja võib olla hukkunuid, ent loo lõpp pidi olema õnnelik, sest enamik inimesi pidanuks olema päästepaatides. Uskusime, et suudame nad päästa ja neid aidata, ja valmistusime saarel selleks. Olen saanud põhjaliku parvlaeva päästmise treeningu, aga oodata osati elektrikatkestust või tulekahju – keegi poleks suutnud uskuda, et me tegeleme laevahukuga, kust enamik inimesi ei pääse.

●● Millal te aru saite, et õnnelikku lõppu ei ole?

Kui tuli esimene helikopter. Seal oli küll inimesi, ent elus oli neist ainult kolm. Siis tuli teine kahe ellujäänuga ja siis kolmas ühega. Sain aru, et lugu pole mitte lihtsalt õnnetu, vaid hingematvalt õudustäratav. Surnuid toodi kokku 64, ellujäänuid vaid 23. See oligi üks raskemaid tundeid, kui sa saad aru, et keedad sooja vett, valmistad ette sadu voodeid, sadu tekke…Aga tegelikkuses vajad hoopis sadu kirste. Mõistad, et mida tahes sa teed või oled valmis endast andma, et kedagi päästa, see ei loe, sest sul jääb üle vaid oodata. Aga ootad surnuid. Edasi tuli otsustada, kes hakkavad surnutega tegelema. Utöl teenis küll palju ajateenijaid, aga keeldusin neid sellele tööle panemast, sest nad ei olnud seal vabatahtlikult: ajateenistus on neile riigilt pandud kohustus ja see, mis neid ootas… Nad oleksid võinud saada aastatepikkuse trauma. Need pidid olema inimesed, kes suudavad sellega toime tulla ja kes on nagu filmist, sellised Rambo-tüüpi inimesed. Hiljem selgus aga, et isegi neil oli keeruline seda õudust hallata, ja tegelikult said kõige paremini hakkama naised. Nende võime tragöödiaga toime tulla oli hämmastav, ükskõik kas tegu oli meditsiiniõega või saarel töötanud kassapidajaga, kogu saar tegeles sellel päeval ainult ühe asjaga.

Teine oluline otsus puudutas surnukehi. Nädalad varem nägin telerist filmi, kus surnud inimesi plastkottidesse pandi. Teadsin kohe, et see ei ole viis, kuidas meie seda teeme. Tellisin Helsingi lennujaamast 300 kirstu, mis on sinna õnnetusteks varutud, ja iga surnu sai kirstu. Teadsime, et nende viimane reis peab olema auväärne. Kuigi õnnelikku kruiisi oodanud inimesed jõudsid Rootsi hoopis kirstus.

●● Mis saarele tulnud päästetutest sai?

Alguses viidi nad saare haiglasse ja hiljem kodumaale. Nad olid saarel umbes pool päeva kuni päeva ja said nii meditsiinilist kui ka psühholoogilist abi. Ma rääkisin neist paljudega ja palju, osaga kohtusin ka hiljem.

●● Kas keegi pääses ka koos – ma mõtlen abikaasad, ema ja laps või sõbrad?

Ei. Saarel pääsenute hulgas polnud rõõmu, seal ei olnud ei pereliikmeid, abikaasasid, sõpru, töökaaslasi, ei… mitte midagi.

Ja nende lähedasi ei saanudki olla, sest edasi tõi koptER ainult surnuid – kes ei uppunud, külmus surnuks. Olid vaid vähesed pääsenud ja peaaegu kõik olid noored tugevad Eesti mehed – ma ei märganud naisi, ma ei märganud lapsi. Selle asemel mäletan üht raseda naise surnukeha, kelle kangestunud käed olid ikka veel oma teise lapse hoidmise asendis. Last seal muidugi enam ei olnud.

Pääsenud mehed on aga siiani oma päästjatega ühenduses. Üks tollal Estonial töötanud kokk, kes pääses, töötab nüüd seal saarel olevas restoranis.

●● Mis olekus päästjad ise olid, kui nad saarele jõudsid?

Helikopteripiloodid ja sukeldujad tegid fantastilist tööd ja tegelikult on nad õnnelikud, sest neil oli võimalus inimesi päästa ja nad tegid seda. Nende traagika oli sundvalik, keda esmalt päästa, ja see tähendas ellujäämist.

Ehkki koptereid oli palju, mahtus korraga inimeste lähedale ainult üks helikopter, kuid ellujäänud olid enamasti pundis koos. Päästjad ei võidelnud aga üksnes meeletute lainete, vaid ka ajaga, sest nii külmas vees peab inimene vastu 30 minutit. Päästjate kohale jõudmise ajaks olid aga mõned ellujäänud vees olnud juba kolm või neli tundi.

See näitab, et ellu jäid need, kes seda meeletult uskusid, sest kui sa vees nii kaua vastu pead, peab sul olema erakordne tahe võidelda. Ülejäänud andsid mingil hetkel lihtsalt alla, kuna lootust põhimõtteliselt ei olnud. ●

ÜKS KÜSIMUS

Kas midagi oleks saanud teha teisiti, et inimesi oleks rohkem päästetud?

Pasi Staff
tollane Utö mereväebaasi ülem

Ei, sest enamik ei jõudnudki välja. Vesi tungis nii kiiresti sisse ja kapten ei saanud piisavalt kiiresti aru, et vett tuleb nii palju. Unesegased ei jõudnud aru saadagi, mis toimub, kui asi oli juba täiesti katastroofiline. Näiteks laevatulekahju korral jääb evakueerimiseks ja päästepaatide vettelaskmiseks tunde. Siin toimus kõik aga minutitega ja suur osa päästepaate oli vee all juba enne, kui keegi üritas nendeni jõuda. Kolmandaks, laev oli viltu: seintest said põrandad ja laed. Sa ei suuda laes oleva ukseni hüpata, mistõttu suur osa inimesi jäi lõksu.

ESTONIA FAKT

!

●● Kui Ruja 1994. aastal linnahallis Urmas Alenderi mälestuskontserdi andis, lubas Nõgisto, et Ruja ei tule enam iial kokku.

Kaasiku büroo nõudis hukkunute lähedastele välja 140 miljonit krooni

Estonia uppumisest sai Viktor Kaasiku ja tema kolleegi Harras Lääne jaoks tulus äri.

Kadri Paas
uudised@epl.ee

Toonase vandeadvokaadi Viktor Kaasiku büroo koondas Estonia laevaõnnetuses hukkunute lähedaste nõuded ja hakkas kindlustusfirmaga Skuld läbi rääkima, et hukkunute lähedastele hüvitisi nõuda.

Toimunut tuletab meelde tsitaat 1996. aasta 20. septembri Postimehest: „Kindlustusfirma Skuld, laevaomanikke ja kannatanuid esindava advokaadibüroo Kaasik & Co läbirääkimiste tulemusel tehtud hüvituspakkumine 35-le laevahukust pääsenud laevapereliikmele ning ligi 380-le hukkunu omaksele on kokku kuni 140 miljonit Eesti krooni. Ühe hukkunu kohta makstakse keskmiselt ligi miljon Eesti krooni hüvitust." Pääsenud meeskonnaliikmetele lubati 180 000 Eesti krooni.

Jurist Viktor Kaasik rääkis Ärilehele nüüd, 20 aastat pärast katastroofi, et arusaamine õnnetuse suurusest võttis mõni päev aega. „Tegelikult ei suuda ma selle tragöödia suurust tajuda ilmselt senini." Tema bürooni jõudis laevapere ja reisijate lähedaste esindamise töö Stockholmi kaudu. „Minu mäletamist mööda võttis minuga ühendust kolleeg meie tookordse partneri Stockholmi büroost. Kohtusime esimesel võimalusel. Lehekuulutus oli (ja on ka praegu) tavapärane praktika, sest see on kõige mobiliseerivam ja kättesaadavam. Oli selge, et üksnes koostöös teiste büroodega Soomes, Rootsis ja mujal on lootus edule," meenutas ta.

Kaasiku väitel selgus konsultatsioonidel kiiresti, et edukas asjaajamine Skuldiga on mõeldav üksnes koondatud nõuete näol. „Seejuures tuli kannatanud ja nende pereliikmed klassifitseerida väga erinevate näitajate järgi," lisas jurist.

Kaasik rõhutab arve nimetamata, et tema mäletamist mööda tasus neile töö eest Skuld, välja arvatud kohtuasjad. „Nende puhul tasus meile isik, keda kohtus esindasime. Osal juhtudel oli vastaspooleks Skuld, osal mitte," rääkis Kaasik. Vanadest ajaleheartiklitest selgub, et Kaasik küsis esindatavatelt raha tunnihinna, vahetevahel ka mingi protsendi ulatuses kaasuse väärtusest. „Summasid ei mäleta, kuid ilmselt oli see tulus," märgib Kaasik.

Tal on meeles, et nende aastate jooksul oli ta emotsionaalselt väga rusutud ja kahetses, et hakkas asjaga tegelema. ●

Visiiri näeb ainult erilubadega

Estonia murdunud visiiri hoitakse Stockholmi lähistel kinnises sõjaväebaasis, kuhu igaüht ligi ei lasta.

Ester Vaitmaa
uudised@epl.ee

Fotod: Tiit Blaat

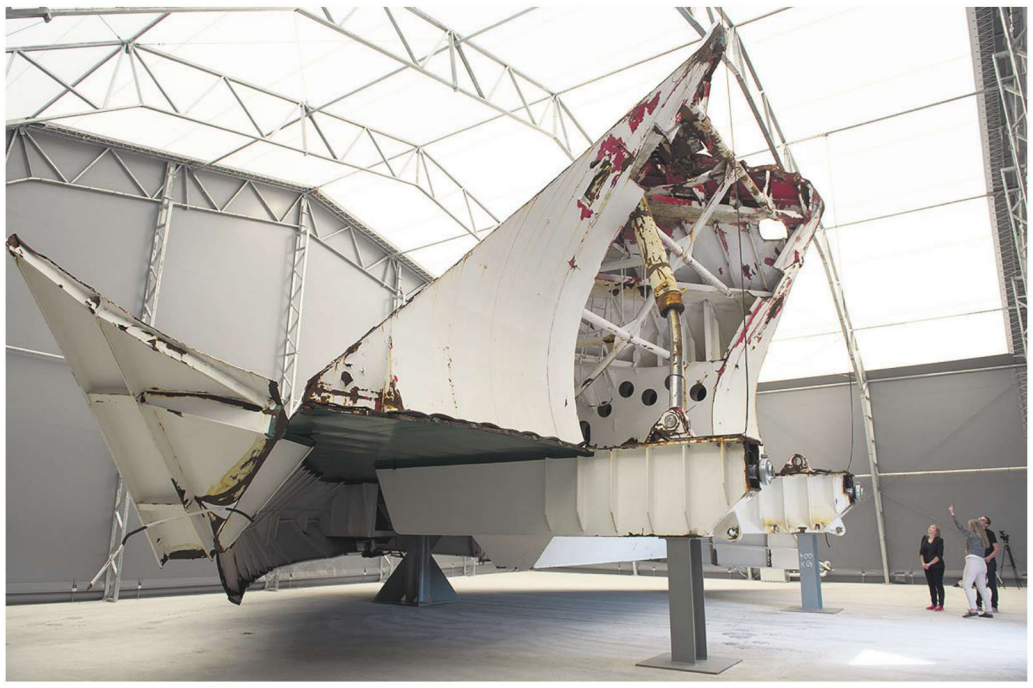

Visiiri hoitakse angaaris, kus on loodud tema säilimiseks vajalikud tingimused: soe ja äärmiselt kuiv õhk. 64 tonni raskune visiir avaldab tagasihoidlikusse angaari sisenejale tugevat muljet.

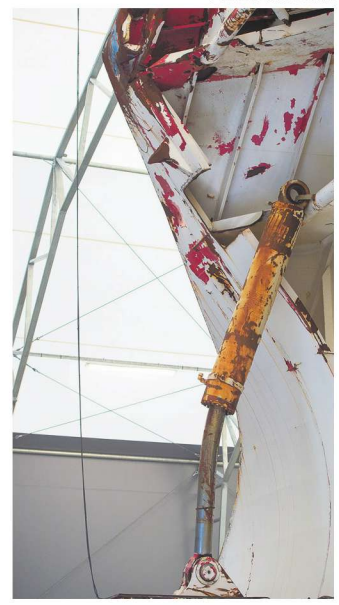

Murdunud ja paindunud lukud ja kinnitused. Ametliku aruande järgi panid lained visiiri liikuma, mille peale andsid kinnitused järele.

Visiiri allosast võeti metalliproove, kontrollimaks, kas seal võis toimuda plahvatus. 1997. aastal avaldatud raporti kohaselt plahvatust ei olnud.

Kuna laeva visiir asus autoteki juures, moodustasid pidevad heitgaasid ja õlid visiiri sisse käidavale osale tahke kollase pinna. Need siin on Estonial töötanud meremeeste jalajäljed.

Tõenäoline sündmuste järjekord, kuidas Estonia visiir murdus

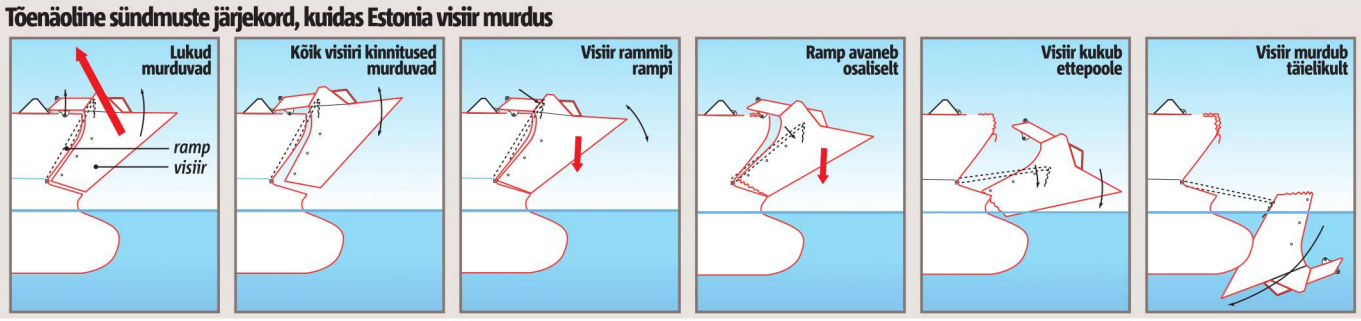

Gregg Bemis sukelduks Estoniale nüüdki

USA miljonär vrakile sukeldumisest: kas hauarahu rikkumine või uuriv ajakirjandus?

Ester Vaitmaa
uudised@epl.ee

„Sõit Estoniale oli vist kõige pikem reis mööda vett, mille ma olen sukeldumiseks ette võtnud," meenutab Gregg Bemis nüüd 2000. aastal Hamburgi lähedal asuvast sadamast tehtud 8000-miilist sõitu Estonia vrakile. Kuna Estonial valitses hauarahu ja sellega liitunud riikide kodanikele tähendas sukeldumine seadusrikkumist, tuli teele asuda riigist, mis ei olnud hauarahu kokkuleppega liitunud.

USA laevauurija Bemis ja Saksa ajakirjanik Jutta Rabe leidsid, et Estonia uurimises ei muutu midagi, kui nad ise uusi tõendeid ei leia. Nad saatsid Estonialt võetud metalliproovid laborisse ja said vastuse, et neil on plahvatuse jälgi. Der Spiegel tuvastas hiljem, et ekspertiisi vastuse tingis hoopis viis, kuidas metalli oli laeva ehitades töödeldud.

Ei Bemis ega Rabe usu tänini ametlikku laevahuku raportit, ent ühist teooriat pole neilgi. Rabe usub, et uppumise põhjustas laeva põhjas olev auk. Bemis kindlat versiooni ei esita, kuid on veendunud,

Foto: erakogu

Gregg Bemis

et laeva visiir ei kukkunud ära kehva konstruktsiooni ja raskete ilmaolude tõttu, vaid lasti plahvatusega küljest hukule järgnenud hommikul.

„Mind ajendab sukelduma ja uurima see, kui ma aiman, et kuskil püüavad valitsused midagi varjata," ütleb Bemis. Kuigi Bemis on juba 86-aastane, kinnitab ta, et on Estonia uurimise huvides vajaduse korral valmis kõike uuesti tegema.

Mis on Estonia hauarahu?

1994. aasta novembri keskel kutsuti Rootsis kokku eetikanõukogu. Kuuajalise töö tulemusel jõuti järeldusele, et laev ja hukkunud tuleb merre jätta ja hauarahu tagamiseks kinni katta ning Estoniale sukeldumine keelata.

Eesti, Soome ja Rootsi sõlmisid hauarahu 1995. aasta veebruaris, järgmisel aastal pandi juurde lisaprotokoll, et ka teised riigid saaksid hauarahuga liituda.

Homses laupäevalehes LP:

MAHUKAS ERINUMBER

ESTONIA
LÕPETAMATA TEEKOND 20

• TEISEL POOL VETT
Yoko Alenderi kriipivad meenutused isast

• PALJU ÕNNE, TE OOTATE LAST!
Estonialt pääsenu kuulis rasedusest teda toibutanud arstide käest

• TÜTRE KAOTANUD ISA LUGU
Kas see oli laev, millega tuleb Maria?

Lisaks palju muud LP digilehes

ESTONIA 20 lõpetamata teekond

LP Eesti Päevaleht

Ootus, ahastus, rõõm, lootuse kustumine. Tagasivaade katastroofile järgnenud tundidele ja päevadele

28. september 1994. Tallinna sadam, Estline'i terminal. Teadmatus, ahastus, lein. Oma mälestuste ja fotode abiga selle pildikülje kokku pannud ajakirjaniku **Kärt Anveltl** ning fotograafide **Rauno Volmari** ja **Marko Mummi** jaoks oli tegemist esimeste töökuudega. Toona kõigest 21-aastastena üritasid nad kõigi teiste staažikate ja vähem staažikate kõrval anda endast parimat, et avalikkust võimalikult operatiivselt toimunust ja toimuvast informeerida. Mitte keegi, ka nemad, ei suutnud uskuda, et uppumatuks kuulutatud Estonia oli siiski uppunud. Tegemist oli suurima rahuaegse katastroofiga Läänemerel.

Seda ahastust, teadmatust, tohutut kurbust pole kunagi võimalik sõnades edasi anda. Katastroofi hommikul Estline'i terminali kogunenud lähedased ootasid. Veel ei olnud lootusekiir kustunud: äkki meie kallid jäid ellu.

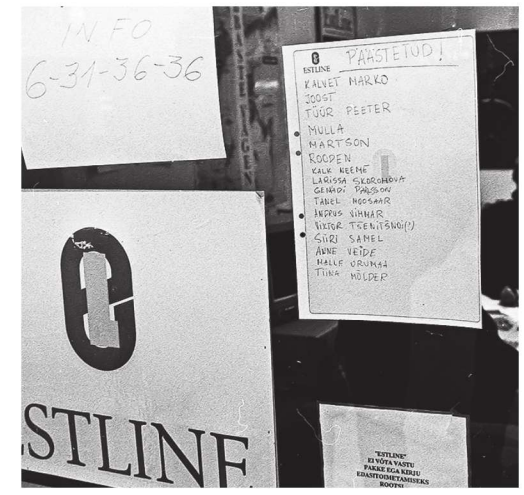

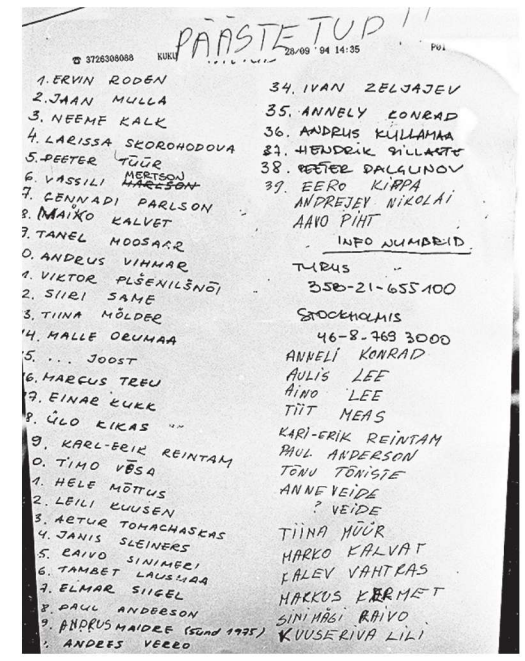

Päästetute nimekirjad. Esialgu oli Estline'i terminali klaasaknakesel nimekiri üksikute nimedega. Päeva jooksul nimekiri täienes. Just täiendatud nimekirjas on ka kapten Avo Pihti nimi. Tõsi, eesnimi on kirjutatud kahe a-ga. Legend, et Piht tegelikult pääseski, levib siiani ja keegi pole suutnud seda täiesti ümber lükata.

Tagantjärele meenutades ainus helge hetk, mis 28. septembri ja Estline'i terminaliga siiani seostub. Sellist ehedat tunnet, mis paistis äsja oma naise pääsemisest kuulnud Renee Mõttuse näost, rohkem sellest päevast ei mäleta. Pikemat lugu Hele Mõttuse pääsemisest loe homsest LP-st.

Tallinna lennujaam. Estonia katastroofist pääsenud tulevad lennukilt. Lõpuks ometi kodus! Ent läbielatud õudus ei unune iial.

Samuti väga eredalt meelde jäänud emotsioon, mis tekitas rõõmu meis kõigis: omaksed võtavad Tallinna lennujaamas vastu katastroofist pääsenud lähedasi. Tõeline siirus, tõeline õnn! Terake ka uskumatust: kas see tõesti on tõsi, et ta on mu käte vahel?!

Kodumaale jõudsid surnukehad. Kõik omaksed oma lähedaste säilmeid maha matta ei saanudki. Meri ei andnud neid välja.

ESTONIA FAKT

Pärast õnnetust lubas Rootsi välisminister Lena Hjelm-Wallén Eestile miljon dollarit Vene sõjaväelaste ümberasustamiseks.

VALI MAHETOIT – HEA SINULE, HEA LOODUSELE!

MAHETOIDUS ON

rohkelt vitamiine, antioksüdante ja organismile vajalikke mineraalaineid

MAHEPÕLLUMAJANDUS AITAB SÄÄSTA KESKKONDA

Mahetootmises ei kasutata sünteetilisi mineraalväetisi ega taimekaitsevahendeid. Nii säilib meie elukeskkond puhtama ja paremini talitlevana. Mahetootmine soodustab ka elurikkust

KUIDAS ÖKO- EHK MAHETOITU ÄRA TUNDA?

Mahetoidult leiad Euroopa Liidu mahelogo, kodumaistelt toodetelt võib tavaliselt leida ka Eesti riikliku ökomärgi

MAHEPÕLLUMAJANDUSES ON TAGATUD LOOMADE HEAOLU

Mahepiim, -liha ja -munad on pärit loomadelt, kes saavad vabalt liikudes nautida päikest, värsket õhku ja mahesööta, nt kanad siblivad õues, sead püherdavad väljas ja lehmad jalutavad karjamaal

MAHETOIDUS EI OLE

organismile kahjulikke sünteetiliste taimekaitsevahendite jääke, pärilikult muundatud organisme (GMO) ega nende saadusi, kunstlikke värv-, lõhna- ja maitseaineid, suhkruasenda jaid, maitsetugevdajaid jt sünteetilisi lisaaineid

Mahepõllumajanduse ja mahetoidu kohta loe lähemalt:
www.maheklubi.ee

© MTÜ Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus, MTÜ Saare Mahe
Toetab Põllumajandusministeerium turuarendustoetuse raames

ä ÄRILEHT

MAAKONNALEHTEDE PÖÖRDUMINE : EESTI POST PEAKS ARVESTAMA KA VÄLJASPOOL TALLINNA ELAVATE INIMESTEGA

Eesti maakonnalehtede peatoimetajad saatsid majandusminister Urve Palole ning Eesti Postile avaliku pöördumise, milles rõhutavad, et Eesti Posti hinnakujunduspoliitika võib tulevikus ohustada laupäevast lehtede ilmumist. Eesti maapiirkondades ja väikelinnades monopoolses olukorras olev Eesti Post soovib määrata ajalehtede äripäeviti ja laupäeviti koju kandmise eest eraldi hinna. Peatoimetajad märgivad, et Eesti Posti 2015. aastaks pakutud perioodika kojukande hinnatõus on põhjendamata. Laupäevase kojukande kallinemine tabab kõige valusamini maakonnalehti ja võib viia selleni, et laupäeval maakonnalehed ei ilmu. Peatoimetajad soovitavad Eesti Postil arvestada ka nende inimestega, kes elavad väljaspool Tallinna. **Ärileht**

Vanemate sõidukite jaoks sobimatu biolisandi nõue tõstab bensiini hinda

Riigikokku jõuab eelnõu, mis tõstab kütuste hinda ja võib ohtu seada Eesti autopargi tervise.

Lemmi Kann
lemmi.kann@arileht.ee

Selle nädala alguses arutas riigikogu majanduskomisjon valitsuse algatatud eelnõu, mis näeb ette, et alates 2016. aastast peaks kõigis mootorikütustes biokütuse osakaal olema vähemalt 5% ja 2020. aastaks vähemalt 10%. Biokütust tarbimisse lubama kohustatakse kõiki kütusemüüjaid. Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium (MKM) tunnistab, et eurodirektiivist ja Eesti taastuvenergia tegevuskavast tulenev seadusemuudatus tõstab kütuste hinda.

„Biokütuse tarbimisse lubamise kohustuse panemine tarnijale võib mõjutada kütuse hinda," kinnitas Ärilehele MKM-i avalike suhete osakonna juhataja Rasmus Ruuda. Ta selgitas, et biokütuse ja fossiilkütuse hinna erinevus oleneb peamiselt nafta ja naftast toodetud mootorikütuste maailmaturuhinnast. „Kuid ka bioetanooli ja biodiislikütuse enda hind on üks tegur, mis tõenäoliselt kasvatab mootorikütuste hinda," nentis ta. „Bensiini puhul võib eeldada hinnatõusu umbes pool eurosenti ja diislikütuse puhul kaks eurosenti liitri kohta," ütles Ruuda.

MKM-i energeetikaosakonna strateegilise planeerimise juht Madis Laaniste märkis, et biokütuse lisamise nõue võib tähendada lisakulutusi ka tankimiskohtade ja tarneahelate kohandamiseks. „Näiteks on kõrgema biokütusesisaldusega kütuste jaoks vaja eraldi tankurit. Samuti on osadel biokütustel säilimisaja piirang kuni kuus kuud, mis tähendab, et rotatsiooni- ja ladustamistsüklid lühenevad," selgitas ta.

Autode müügi- ja teenindusettevõtete Eesti liidu tegevjuhi Arno Sillati sõnul teeb AMTEL koos Eesti õliliiduga ettepaneku seadusemuudatus edasi lükata. Üks põhjus on, et Eesti autopark ei elaks euronorme üle ja see läheks nii eraisikutele kui ka ettevõtjatele kalliks maksma.

„Autopargi järgi ei ole me täna Euroopa viie rikkama riigi hulgas. Eesti autopark on nii vana ja amortiseerunud, et suurele osale autodest on see muudatus sobimatu. Vanemate bensiiniautode mootorile ei ole biokütus ehk konkreetsemalt bioetanool sugugi tervislik. See tekitab roostet ja kõrvaltoimeid võib olla teisigi. 5% biolisandit oleks vanematele autodele ehk söödav, aga ega see hästi ei mõju. Uute autode puhul on biokütuse lisamisega juba arvestatud," selgitas Sillat.

Meil on vana autopark

Mõttelise piiri võib tema sõnul tõmmata karburaatormootorite ja esimese põlvkonna otsesissepritsega bensiinimootorite juurde, millele tootjad ei garanteeri suuremat biolisanditaluvust kui 5% ja paljud ei anna garantiid ka 5% jaoks. Selliseid autosid on Eesti autopargist oletatavasti umbes kolmandik. Keskmise auto sünniaasta on 2000.

Diiselmootoriga autode puhul on biolisanditaluvus vastupidine. „Vanematele diiselautodele võis põhimõtteliselt sisse valada igat vedelikku, mis põles. Tänapäeva otsesissepritsega diiselmootorid, mida on tehtud umbes 10–15 aastat, pole enam kõigesööjad ja 10%-list biolisandit alla ei neela," nentis Sillat.

Riigikogu majanduskomisjoni liige Siim Kiisler (IRL) sõnas, et paljud komisjonis esitatud küsimused jäid majandusministeeriumi esindajal sisuliselt vastamata. „Öeldi, et kuni kümme aastat vanad autod sõidavad selliselt segatud kütusega. Aga mis saab vanemate autodega? Me ei saa ju sundida inimesi uusi autosid ostma. Neil pole selleks lihtsalt raha," nentis Kiisler ja lisas, et kui kütusemüüjatele tuleb kulutusi juurde, kasseeritakse needki lõpuks sisse ikkagi tarbijalt.

Eesti autopark ei elaks euronorme üle ja muudatus läheks kalliks maksma.

„Eelnõu mõjusid on nii pinnapealselt puudutatud, et see lihtsalt ei vasta õigusloome heale tavale. Lahtisi otsi on liiga palju," sõnas Kiisler.

Kuigi seletuskirjas tõdetakse, et EL teeb oma õigusaktides tõenäoliselt muudatusi, öeldakse seal ühtlasi, et eelnõuga tuleb edasi minna.

Tarbijad on biolisandiga kütuse välja praakinud

Arno Sillat rääkis, et Euroopa riikides, kus mootorikütuste biolisandid on juba seadustatud, kasutatakse nn kaitsekoodi ehk *protection grade*'i, mis tähendab, et saada peab olema vähemalt üht biolisandita bensiini. Soomes võeti selleks 98E bensiin. Tagajärg oli, et 98E müük hüppas üles, sest inimesed eelistasid seda biolisandiga bensiinile. Ka Saksamaal tekitas 10% biolisandiga kütus vastuseisu, eelistati n-ö tavalist ja odavamat bensiini.

Soomes sisaldab biolisandeid bensiin 95 E10, ent tarbijad eelistavad tankida pigem traditsioonilist autokütust 98.

VASTUTUSTUNDEGA TULEMUSTENI!

IT kasutajatoe spetsialist (soome keel)

Tieto on juhtiv IT-alane teenindusettevõte Põhja-Euroopas, kes pakub infotehnoloogia ja tootmistehnika valdkonna teenuseid.

Põhjamaade suurim IT-ettevõte kasvab. Tule kasva koos meiega!

Tieto on aidanud maailma juhtivatel brändidel muuta ideid lahendusteks juba viimased 30 aastat. Otsime oma Eesti Service Desk meeskonda tulevikunägemusega inimesi, kellel on soov meiega kasvada ja areneda. Juhindume oma töös ITIL-i protsessidest, mis võimaldab meie spetsialistidel pakkuda klientidele kvaliteetset teenust.

Töö Tietos kasutajatoe spetsialistina tähendab:

+ Pakkuda klientidele soomekeelset I – taseme IT tuge.
+ IT alaste küsimuste lahendamine.
+ Hallata ja täiendada andmebaase.

Oma ulesannetega tuled edukalt toime, kui:

+ Viid ennast kurssi meie klientide äriloogikaga ja tehnilise keskkonnaga.
+ Oskad heal tasemel soome ja inglise keelt (suuline ja kirjalik oskus).
+ Oled vilunud arvuti kasutaja.
+ Lahendustele orienteeritud mõttelaadiga ning võimeline oma töid prioritiseerima.
+ Hea kuulaja ning positiivse ellusuhtumisega kogemuste jagaja.
+ Soovitavalt omad eelnevat töökogemust ja/või haridust IT kasutajatoe spetsialistina.

Tieto poolt on sulle:

+ Võimalus muuta inimeste elu (kaasa arvatud iseenda) paremaks!
+ Põhjalik väljaõpe.
+ Lüüa kaasa rahvusvahelistes projektides.
+ Professionaalne ning rahvusvaheline meeskond.
+ Saada osa töötajatele mõeldud erinevatest hüvedest ja boonustest.

Tietos võid olla kindel, et nii meeskonnaliikmed kui ka rahvusvahelise tasandi kolleegid toetavad Sind igati. Me võtame kasutusele uusi tehnoloogiaid ja peame oluliseks töötajate arengut.

Kandideerimise tähtaeg: 9.oktoober 2014
Tööaeg: Täistööaeg
Asukoht: Tallinn

Tekkis huvi? Saada oma CV!

Lisainfo: Mari Seemer, värbamisspetsialist
tel: 58 616 144,
e-mail: ext.mari.seemer@tieto.com
Uuri Tieto kohta: www.tieto.ee

tieto

TALLINNA FILHARMOONIA
TALLINN PHILHARMONIC SOCIETY

tko TALLINNA KAMMERORKESTER

Tallinna Filharmoonia kuulutab välja

AVALIKU KONKURSI VABADELE KOHTADELE TALLINNA KAMMERORKESTRIS

ORKESTRANT TŠELLORÜHMAS
(1 koht)

ORKESTRANT KONTRABASSIRÜHMAS
(1 koht)

Konkurss toimub 20. novembril 2014 kl 15 Tallinnas Mustpeade Majas (Pikk 26).
Kirjalik avaldus, elulookirjeldus, haridust tõendav dokument või selle koopia esitada e-posti aadressil fila@filharmoonia.ee või postiaadressil Tallinna Filharmoonia, Pikk 26, 10133 Tallinn
hiljemalt 29. oktoobriks 2014.a.

I voor:
Tšello – Haydn Tšellokontsert D-duur I osa (kadentsiga)
Kontrabass – C. D von Dittersdorf Kontrabassikontsert I ja II osa (mõlemad koos H.K Gruberi kadentsiga)

II vooru orkestri- ja kammermuusika partiid tehakse teatavaks 30. oktoobril 2014 Tallinna Filharmoonia www.filharmoonia.ee ja Tallinna Kammerorkestri kodulehel www.tko.ee

k
KULTUUR

GUSGUS ESINEB NOVEMBRIS TALLINNAS

Islandi elektroonilise tantsumuusika bänd GusGus annab oma üheksandat kauamängivat „Mexico" tutvustava tuuri raames 14. novembril kontserdi Tallinnas Rock Cafes. 1990-ndate keskel filmi- ja näitekunsti rühmitusena alustanud Islandi klubimuusika novaatori esinemisi ilmestavad visuaalsed eriefektid, mis muudavad iga nende etteaste kunstiliseks tervikuks. **EPL**

WINNY PUHH PEAB ROCK CAFES JUUBELIT

Teatraalrokiansambel Winny Puhh tähistab 20. sünnipäeva 27. septembril Rock Cafes kontsertetendusega, mille raames astuvad lavale tseremooniameister Oleg Kosjugin, tsirkus Põleva Kaelaga Kirjak ja uue päeva saabudes ka sünnipäevalaps Winny Puhh ise. Juubeli puhul paiskab Winny Puhh müüki uhiuue albumi „Kes küsib?". **EPL**

Anders Trentemøller üksildasel kontserdieelsel hingetõmbepausil oma stuudios Kopenhaagenis
Foto: Jonas Bang

Trentemøller: kontsert on justkui võimas vallutus pärast stuudioüksildust

Oktoobri esimesel nädalal esineb Rock Cafes elektroonilise muusika maailmas ilma tegev Anders Trentemøller. Taanlane tuleb siia oma Lost Touri raames koos viieliikmelise bändiga. Eesti Päevaleht rääkis Andersiga – trummipõrin – muusikast.

Gete Tammann
kultuur@epl.ee

Trentemøller laveerib *indie* ja elektroonilise muusika mängumaadel ning oma loomingu kindlasse žanrisse lahterdamine on artistile endalegi ületamatu väljakutse. Kuid miks üldse kõike kategoriseerida? Palun Anders Trentemølleril valida oma muusika iseloomustamiseks kõige meelepärasema viisi ja ta toob esile omadused, millest ta muusikat tehes lähtub: isikupärane heli, jõuline meloodia ja hea kvaliteet. Viimane võib tähendada mõistagi erinevaid asju, aga eelkõige kordumatut saundi. Selle poole *indie* ja elektroonilise muusika vahel pendeldaja oma loomingu karusselil püüdlebki.

Südamelähedane kitarr

Instrumentaalse muusika viljeleja kõige südamelähedasem pill on kitarr, mida ta paradoksaalsel kombel ise eriti mängida ei oska. Pöidlad pihku, sest Anders saadab korda imesid, kui mõne pilli kätte saab – seda on ta klahvpillidel mängides juba tõestanud.

Trentemølleri sõud on pealtvaatajates tekitanud vaimustust heliga, mis on harmoonias visuaalsega. Varem bändis trumme tagunud, kuid nüüd visuaalse poolega tegelev Taani moedisainer Henrik Vibskov panustab muusikalisse kompotti oma terava silmaga. „Henrik saab väga hästi aru, mida mina teen, ja visualiseerib seda analoogsel moel. See on midagi väga inimlikku ja orgaanilist," seletab Anders ja rõhutab, et visuaalne on küll oluline, aga muusika siiski peamine. Visuaalne peaks heli täiendama, mitte selle üle domineerima, ja Henrik oskab seda suurepäraselt teha, selgitab muusik.

Anders Trentemølleri produktsioone on kasutanud mitu filmilavastajat. Kõige eredamalt on muusikule meelde jäänud Pedro Almodóvari film „Nahk, milles ma elan". Kuna Anders on Almodóvari fänn ja näinud kõiki tema filme, oli koostöö lavastajaga suur au. Filmis on stseen, kus mootorrattal Antonio Banderas ajab taga teist osatäitjat. Suisa kahe minuti pikkuses stseenis ei ole dialoogi, vaid mängib lugu „Shades of Marble".

Tänapäeval ei kuulu festivalid ja tuuritamine kõikide muusikute töö hulka, kuid Trentemøller on kahtlemata bänd, kel on muljetavaldav pagas *live'*idelt korjatud kogemusi. „Mina armastan tuuritamist väga, sest see on pärast mitut stuudios veedetud kuud alati tore kogemus. Kontsert on justkui vallutus pärast üksildast aega. Sa saad inimestele silma vaadata ja see teeb kogu ürituse palju intiimsemaks. Asi ei ole ainult tantsimises ja pidutsemises – muusikal on väga palju erinevaid tahke," seletab ta.

> **Muusika lähtekohad: isikupärane heli, jõuline meloodia ja hea kvaliteet.**

Festivalil saab artist esineda erakordselt suurele publikule. Trentemøller on peale paljude teiste hiigelfestivalide teinud ilma ka iga-aastasel Coachella festivalil, mis toimub Californias ja on tuntud tõelise staariparaadina. Järelkaja nende 2011. aasta etteastele oli suisa ülistav. „See oli tõepoolest üks vingemaid festivalikogemusi. Me alustasime, kui päike oli veel taevas, kuid mängisime ka loojangu ajal. Atmosfäär oli lihtsalt erakordne. Esinesime 25 000 inimesele," meenutab Anders vaimustunult esimest USA festivalikogemust.

„Me mängisime eelmisel ööl San Franciscos. Kontsert oli tore, aga pärast seda jõime end üsna purju. Seega põdesime Coachella päeval tugevat pohmelli. Paha oli olla ja ilm väga palav," meenutab Anders naerdes.

Depeche Mode'ga koos

Möödunud aasta suvel õnnestus artistil tuuritada Euroopas koos Depeche Mode'iga nende „Delta Machine'i" maailmaturnee raames. „Kõige pöörasem on see, et kui me pärast ühte kontserti Martin Gore'iga (üks Depeche Mode'i asutajaliikmeid – G. T.) baaris istusime, siis ta ütles mulle, et on minu muusika suur fänn. See oli äge, sest mina olen andunud Depeche Mode'i fänn. Minu jaoks oli see suur asi, sest üks minu ammune iidol rääkis mulle minu lugudest, kuigi see oleks pidanud hoopis vastupidi olema," räägib Anders Trentemøller vaimustunult." ●

Kontsert

Trentemøller (Taani)
7. oktoobril Tallinnas Rock Cafes

PLAADIVEERG

ROKK
U2
★☆☆☆☆
„Songs Of Innocence"

Kas keegi mäletab U2 eelmist plaati? Ilmselt mitte. See-eest jääb „Songs Of Innocence" meelde. Aga mitte lugude, vaid väljaandmise viisi tõttu. Muusikaliselt ei suuda U2 ammu varem looduga konkureerida. „Songs Of Innocence" näitab, et kunagisest südametunnistuse ja sõnumiga bändist on järel tühi kest ja midagi ei juhtuks, kui nad ülehomme laiali läheksid. Ehk nagu laulis Metro Luminal: „Päev-päevalt tõmban sigarette kallimaid / kristallpokaalist konjakit joon / mu peas ei ole ühtki mõtet tekkimas / võib-olla ennast hiljem üles poon." Muidugi juhul, kui U2 ei ole end selle plaadiga juba oksa tõmmanud. **Mart Niineste**

ROKK
New Model Army
★★★★☆
„Between Wine And Blood"

Käesolev topeltalbum jätkab sealt, kust NMA mullune „Between Dog And Wolf" pooleli jäi. Kuus uut lugu esimesel plaadil ja eelmise albumi palad kontserdisalvestustena teisel.

Tuleb tunnistada, et al-bumi esimene ketas kinnitab seda, mis paistis välja juba bändi eelmiselt helikandjalt: 34 aastat tegutsenud punt on leidnud värske hingamise, isegi kui see väljendub teatavas tuntud headuses, nagu Justin Sullivani lüürikas ja hääletämbris.

Äng, NMA läbiv joon, on omal kohal ja tuleb isegi märksa jõulisemalt esile tollel teisel, kontserdisalvestustega kettal. **Mart Niineste**

rakvereteater.ee piletimaailm.com 32 95 444

S
SPORT

ZOPP TAAS VÕIDUKAS

Jürgen Zopp jõudis Rootsis Falunis peetud tenniseturniiril poolfinaali. Veerandfinaalis alistas ta rootslase Jonathan Mridha 6 : 3, 6 : 7, 6 : 1. Turniiri auhinnafond on 15 000 dollarit. **Delfi**

PATRAIL VAJAS LÕIKUST

Käsipallikoondise kaptenile Mait Patrailile (pildil) tehti õlaoperatsioon, millest taastumisele kulub neli kuud. Hannover-Burgdorfi klubisse kuuluv sportlane ei naase väljakule enne kevadet. **Delfi**

JALGPALLILIIT KUTSUB LAPSI SPORTIMA

Eesti jalgpalliliit esitles eile Tallinnas Arte gümnaasiumis sel sügisel algavat ja 2020. aasta lõpuni vältavat spordiprojekti, kus teeb kaasa 50 000 koolinoort. Jalgpalliliidu president Aivar Pohlak ütles, et projekti keskne eesmärk on lastele sportimisharjumuse tekitamine, õpetajate koolitamine ja spordivarustuse jagamine. **Delfi**

Pahapill: kaks hooaega on mul veel tippspordis jäänud

Intervjuu

Andrus Nilk
reporter

Mikk Pahapill tahab karjääri jätkata 2016. aasta Rio de Janeiro OM-ini, aga tegevuskava on toetajate nappuse tõttu ebaselge.

●●Mikk, panid tänavuse tippmargi 8077 punktiga Talence'i kümnevõistlust võites raskele hooajale ilusa punkti. Mis emotsioone see andis?
Sel võistlusel oli mitu positiivset momenti: hea ilm, suurepärane korraldus, arvukas publik. Vormil polnud ka midagi viga. Kindlasti sain palju häid emotsioone.

●●EM-ist pidid vasaku Achilleuse kõõluse vigastuse tõttu loobuma. Talence'i võistluse avapäeva jooksualad – 100 m 11,34, 400 m 51,56 – reetsid, et jooksutreeningud jäid jala ravimise ajal lünklikuks. Mida kostad?
Hakkasin juba juuni keskel jalga ravima. Jooksu sain suvel tõesti kõige vähem harjutada. Et 400 meetrit korralikult joosta, ei piisa kahest-kolmest treeningust. Mul tekkis jooksutreeningutes paari-kolmenädalane paus. Esimese päeva plahvatuslikel aladel andis see kõige rohkem tunda. Aga olulisem oli see, et olin normaalses kehalises vormis, mis lubas teha korraliku summa ja püsida konkurentsis.

●●Kõrgushüppes ületasid 2.11, samasuguse tulemuse tegid viimati kuus aastat tagasi Pekingi olümpial. Mis pani su vasaku jala äratõukel hästi põrkama?
Ilus ilm ja pealtvaatajad. Kohendasime paari tehnilist nüanssi. Kõik kokku andis efekti. Muidugi pidi ka mees ise tugev olema.

●●Teisel päeval võistlesid ühtlaselt hästi. Millal tekkis soov esikoha pärast konkureerida?
Mitmevõistleja peab keskenduma ühele alale korraga, et tehnilised elemendid korralikult sooritada. Tõkkejooksu, kettaheite, teivashüppe ja odaviske tulemused olid ühtlaselt head.

Enne 1500 meetrit oli näha, mis summa oli endal ja teistel koos. Jooksuks seadsin taktikalise ülesande püsida lähimal jälitajal Oleksi Kasjanovil võimalikult kaua kandadel ja leida hea rütm. See läks korda.

●●Ühtlasi ületasid kahe punktiga Pekingi MM-võistluste normi. Kas mõtlesid enne jooksu ka sellele?
MM-i normi täitmine oli lisakingitus. Tähtis oli teha oma jooks ja võita esikoht. Vaheaegadele ma tähelepanu ei pööranud.

> **Mikk Pahapill**
> mitmevõistleja
>
> Tähtis oli teha oma jooks ja võita esikoht. MM-i normi täitmine oli lisakingitus.

●●Korralik tulemus võiks sul lubada järgmist hooaega optimistlikult oodata. Kas oled juba jõudnud ettevalmistuskava koostamisele mõelda?
Kavade tegemine ja nende realiseerimine oleneb palju rahalistest võimalustest, mis on kõik veel lahtised. Soovid on üks, aga reaalsus teine jutt. Kaks hooaega on mul veel tippspordis jäänud, ometi on praegu raske midagi konkreetselt planeerida. Eks siis, kui toetussummad on teada, võin kindlamalt järgmisele hooajale vastu minna.

●●Oled kaitseväe spordirühma liige. Seega vähemalt leib on laual?
Kaitseväe spordirühma toetusel on väga suur osa selles, et olen saanud mitmevõistlejana jätkata. Arvan, et ka paljud teiste spordialade tegijad ütlevad samamoodi: kaitseväe abita oleks väga raske sporti teha. Esmalt peab sportlane saama söönuks ja jõudma elamiskulud katta. Enne kui ei saa treenerile palka pakkuda, pole mõtet treeningulaagritest rääkida.

Kui leiame toetajaid, siis on mõistagi laagrites treenimine hädavajalik, et maailma paremikuga konkureerida. Üldjuhul harjutavad mitmevõistlejad ettevalmistusperioodil kolm nädalat laagris ja seejärel kaks nädalat kodus kergemalt.

●●Kolm aastat tagasi püstitasid Götzises 8398 punktiga isikliku rekordi. Kas pead selle ületamist jõukohaseks, kui saad korralikult valmistuda?
Isikliku rekordi püstitamiseks tuleb teha häid tulemusi, aga eks just kõikide alade kokkupanek kahe päeva jooksul on kõige raskem. Korralik ettevalmistus loob hea punktisumma kogumiseks eelduse. Samuti on oluline, et su kõrval on inimesed, kes aitavad: treener, masseerija, füsioterapeut, arst. Üksi tippsporti ei tee. ●

Mikk Pahapill hõiskab pärast edukat kettaheidet Talence'i kümnevõistlustel. Foto: Michel Fisquet

kuulutus.lehed.ee | Kuulutuste tellimine lihtsamast lihtsam. Vali rubriik, kirjuta tekst ja tasu – kõik ühest kohast! Reakuulutusi saab anda internetis aadressil **kuulutus.lehed.ee**, e-postiga **liis.aru@lehed.ee** ning kõikides Eesti Posti kontorites üle Eesti. Info telefonil 680 4506.

Südamlik kaastunne
Asta Saulile

ISA

surma puhul

Töökaaslased Marks ja Partnerid
Kindlustusmaaklerid OÜst

Kallist ema

MARGOT ROOSI

28.09.1914 – 15.01.2007

mälestab
100. sünni-aastapäeval

tütar ja poeg perega

Mälestame endist
Tallinna 32. Keskkooli õpetajat

SVETLANA TOOTSI

ja avaldame
kaastunnet lähedastele

Tallinna 32. Keskkooli pere

Avaldame kaastunnet
Angelika Uudsemaale

ISA

surma puhul

Kolleegid Politsei- ja
Piirivalveametist

Avaldame kaastunnet
perekond Sassile

SALME-MARITA SASSI

surma puhul

Nissi Vabatahtlikud Pritsumehed

Kauaaegset head kolleegi

MARE PUUSEPPA

meenutab leinas
Nõmme Põhikooli pere

Tunneme kaasa lähedastele

Avaldame kaastunnet
Anne Siigile

EMA

kaotuse puhul

Kolleegid Veterinaar- ja
Toiduametist

Avaldame sügavat
kaastunnet lähedastele

BEILE ŠAPIRO

surma puhul

Eesti Advokatuuri juhatus

Oskusest mäletada
koos püsib hingeruum
/Aita Kivi/

Lahkus Õpetaja,
ema ja abikaasa

MARE PUUSEPP

26.09.1941 – 24.09.2014

Hüvastijätt 29.septembril
kl 13.30 Pärname
Krematooriumi kabelis

OÜ Erek

mälestab kurbusega
kauaaegset juhatajat

ILMAR VAABELIT

Tunneme südamest
kaasa omastele

Avaldame sügavat
kaastunnet Markole kalli

POJA

kaotuse puhul

Anu, Eha, Hedi,
Ingrid, Maiga, Margit

Avaldame kaastunnet
Anne Vaabelile isa

ILMAR VAABELI

surma puhul

Kaitseministeerium

Avaldame südamlikku
kaastunnet Markole

POJA

kaotuse puhul

Eesti Rahvusringhääling

Sügav kaastunne
June`le ema

ERIKA JÕULU

kaotuse puhul

Kolleegid
AS Eesti Telekom

Ärasaatmine 27.septembril kl 10
Pärnamäe Krematooriumis

Siiras kaastunne
Salme Tarmasele kalli õe

TIIU LUIG

kaotuse puhul

TLÜ Haldusosakonna
töökaaslased

Vabariigi Presidendi
Kantselei

mälestab leinas Riigivapi
teenetemärgi kavaleri

MADIS KÕIVU

ja avaldab südamlikku
kaastunnet lahkunu omastele

Südamlik kaastunne
emeriitprofessor
Mihkel Veidermale abikaasa

SILVIA VEIDERMA

kaotuse puhul

Tallinna Tehnikaülikooli
keemia- ja materjalitehnoloogia
teaduskond

Sa kõigist valudest,
vaevadest vaba.
Head und nüüd,
vaikselt maga.

Avaldame sügavat kaastunnet
Ernstile, Silviale ja Ahtole
peredega kalli abikaasa, ema,
vanaema ja vanavanaema

TIIU LUIG

9.07.1938 – 24.09.2014

surma puhul

õde Salme ja õetütar
Grethel perega

Aeg ühiseid rööme
ja muresid ei mata,
aeg kaunimad ajad
meelde jätab.

Kallis Miina

Oleme sinuga sel raskel
hetkel kui jätad hüvasti oma
kõige kallimaga –

EMAGA

Aive perega
ja Merike

Olgu koit Sul küünlatuleks,
õhtulambiks ehajoon.
Olgu vaikne tuulekohin
unelauluks Sinule.

Igavesse unne on
suikunud armas

ALAR SÄDE

Hüvastijätt 27.septembril
kl 12 Laitse kalmistul

Leinab pere

Kirjanike Maja

Musta laega saalis
Harju 1, Tallinn

1. oktoober kell 18.00

VÄRSKE RÕHU ÕHTU

Esitletakse kaht luulekogu: **Kelly Turgi** "Reaalne elu" ja **Kristina Viina** "Nõtkel elevandisammul" ning Värske Rõhu 39. numbrit. Esinevad ka **Juhan Hellerma, Julius Juurmaa, Kristjan Haljak.**

Kohapeal saab soodsalt soetada Värske Rõhu raamatuid ja ajakirju.

Info telefonidel 6 276 410 ja 6 276 412
Pilet 2€, (üli)õpilastele ja pensionäridele 1€
Toetab Kultuurkapital

AEG KAUBELDA!

Holmes & Meyers kutsub metsaomanikke läbi rääkima metsas planeeritavate raiete üle.

Ostame kasvava metsa raieõigust. Pakkuda võib lageraidest harvenduseni.
ERIPAKKUMINE! Pakume kasvava lepiku eest head hinda.

Lõhutud küttepuude müük, tellimine: tel 600 5323

HOLMES & MEYERS
Metsasõbralik ettevõtmine

tel 5553 3064, 5554 0620
e-post info@holmesmeyers.eu

TIPOLIIN KINNISVARABÜROO

VELJO TARVIS
tel. 5647 1516,
tel. 657 6301
veljo@tipoliin.ee
www.tipoliin.ee

OSTAME - MÜÜME - ÜÜRIME TEIE KINNISVARA

- Kiire ja korrektne vormistamine.
- 15 a. töökogemus.
- Konsultatsioon tasuta!

VEO- ja KOLIMISTEENUS

Müük

- **Väike mesindustalu Väike-Maarja lähistel** annab teada võimalusest osta värsket mett! Mesi on korjatud Pandivere metsadest ja niitudelt ning pakendatud 1 l pakenditesse (1,5 kg). Pakendatud 1 l mee hind on 9 eurot. Tallinna piires toimetame tasuta kätte! Tellimusi võtame vastu elektronposti aadressile mesi@24h.ee või tel 5667 7227.

Ost

- **Aigrette Antiik aastast 1999 ostab** parimate hindadega vanavara, kunsti, raamatuid ja kolleksioone (mündid, märgid jne) Küsige julgelt asjakohast nõu! Tel 509 1500, 641 1567.

Teenus

- **Kaardid ennustavad**
Tel 900 1727, h.1,09 €/min
- **Parapsühholoog Ž. Stepanjan aitab** alkoholi- ja nikotiinisõltuvuse, ülekaalulisuse, radikuliidi ja stressi puhul. Konsultatsioon. Tel 5858 8910

Äriteenus

- **«A.G.D. Õigusabi» JURIIDILISE büroo** meeskond osutab kiiret õigusabi ja Teie õiguste/huvide kvaliteetset kaitset. Konsultatsioonid, kohtutes esindamine, hagide, kaebuste ja muude dokumentide koostamine.
Mõistlik hind. Kontakt: 58 266 266, agd.oigusabi@agd.ee, www.agd.ee

Ehitus

- **Teen ehitus-remonttöid.**
Tel 501 6542.

Coca-Cola PLAZA **COCA-COLA PLAZA KAVA**
www.forumcinemas.ee
mobile.forumcinemas.ee

KUTSUGE MCCALL	K-14	12.00 (L, P) 12.15 (R) 12.20 (E, T) 12.30 (K, N) 13.55 (L, P) 14.10 (R, E, T) 14.20 (N) 14.30 (K) 15.55 (L) 16.00 (R, N) 16.15 (E, T, K) 17.30 (P) 18.30 (P) 18.45 (R) 18.50 (L) 19.00 (E, T) 19.15 (N) 19.30 (K) 19.55 (P) 21.40 (R, P) 21.45 (L) 21.50 (E, T) 22.00 (N) 22.10 (K)

MAAGILINE OZ EST 2D	PERE	11.40 (L, P) 13.45 (L, P) 15.50 (v.a. L, P, N) 17.50 (N)
MAAGILINE OZ EST 3D	PERE	11.50 (R, N) 12.15 (E, T, K) 12.20 (L) 12.45 (P) 13.55 (R, N) 14.15 (E, T, K) 15.50 (L, P) 16.30 (N) 17.55 (v.a. N)
MAAGILINE OZ RUS 2D	PERE	15.30 (L, P) 16.40 (N) 17.40 (R, E, T) 17.45 (K)
MAAGILINE OZ RUS 3D	PERE	11.30 (L, P) 11.40 (v.a. L, P, N) 12.10 (N) 13.40 (L, P) 13.45 (v.a. L, P, N)

LABÜRINDIJOOKSJA	MS12	11.55 (K, N) 12.00 (R, E, T) 12.10 (L, P) 14.20 (K) 14.30 (v.a. P, K) 14.55 (P) 16.40 (P) 16.45 (K) 17.00 (v.a. P, K) 19.10 (P) 19.15 (K) 19.30 (v.a. P, K, N) 19.45 (N) 20.30 (P) 21.30 (K, N) 22.00 (v.a. P, K, N)

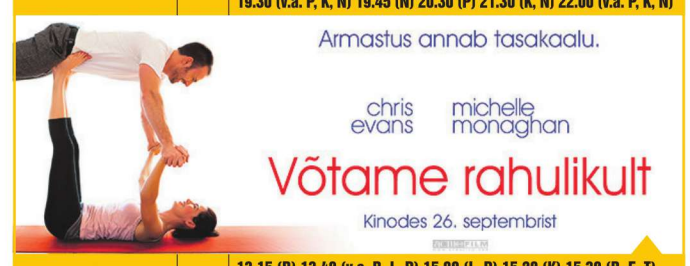

VÕTAME RAHULIKULT	K-12	13.15 (R) 13.40 (v.a. R, L, P) 15.00 (L, P) 15.20 (K) 15.30 (R, E, T) 17.10 (L, P, N) 17.15 (v.a. L, P, N) 18.50 (N) 20.00 (v.a. N) 21.00 (N) 22.10 (v.a. N)

MÄNGIKS MENTE	K-14	11.55 (R, E, T) 12.10 (K) 13.15 (N) 13.30 (L, P) 15.00 (R, E, T) 15.30 (K) 16.40 (L) 18.55 (E, T) 19.00 (R, L) 19.15 (P, N) 19.20 (K) 21.15 (E, T) 21.20 (R, L) 21.40 (K) 22.15 (P, N)

Piletihinnad: E-N ja reede kuni kl 18:00 tavapilet 5.50€, 3D-pilet 5.90€. E-N alates kl 18:01 tavapilet 5.90€, 3D-pilet 7.50€. Reede (alates 18:01), L-P ja riiklikel pühadel tavapilet 7.10€, 3D-pilet 8.40€. Lastepilet: 2D-pilet 3.20€, 3D-pilet 3.90€. Esilinastused: 2D-pilet 5.50€, 3D-pilet 5.90€. A.Le Coq Sviit E-N pilet 17€. R-P pilet 21€

Teated

- **Saku Vallavalitsus teatab:**
Alates 13.10.2014. a kuni 13.11.2014. a on tööaegadel Saku Valla Maja (Teaduse tn 1, Saku) teise korruse stendil avalikul väljapanekul **Saku valla Saku aleviku Jõesoo kinnistu detailplaneering.** Planeeringu ülesandeks on kinnistu kaheks elamukrundiks jaotamine ja ehitusõiguse määramine kahe üksikelamu ehitamiseks. Planeeringuala suurus on ca 1,6 ha. Detailplaneering sisaldab Saku aleviku ja lähiala üldplaneeringu muudatuse ettepanekut. Saku Vallavolikogu 18.09.2014. a otsusega nr 61 otsustati detailplaneeringu puhul jätta algatamata keskkonnamõju strateegiline hindamine, kuna analüüsitud põhjustel eeldatav oluline keskkonnamõju puudub.
Avaliku väljapaneku jooksul on Teil õigus esitada detailplaneeringu kohta kirjalikke ettepanekuid või põhjendatud vastuväiteid. Planeeringu materjalidega on võimalik tutvuda tööaegadel Saku Vallavalitsuses ning http://www.sakuvald.ee/eeskirjad-ja-korrad3
- **Saku Vallavalitsus teatab:**
Saku Vallavalitsuse 16. septembri 2014. a korraldusega nr 838 kehtestati Saku vallas **Tõdva külas Karja-Allika kinnistu detailplaneering.** Planeeringu koostamise ülesanne on kinnistu kruntideks jaotamine ning ehitusõiguse määramine üksikelamute ehitamiseks. Vastavalt detailpalneeringu eskiisile jagatakse kinnistu 6 elamumaa krundiks, määratakse ehitusõigus 6 üksikelamu ehitamiseks (sh 1 olemasolev elamu) ning moodustatakse 1 transpordimaa krunt. Uute moodustatavate elamukruntide suurused on 2087 – 3415 m2. Planeeringuga haaratud maaala suurus ca 1,7 ha. Detailplaneering on vastavuses Saku valla üldplaneeringuga. Vt http://www.sakuvald.ee/et/detail-planeeringud
- **Saku Vallavalitsus teatab:**
Saku Vallavalitsuse 16. septembri 2014. a korraldusega nr 839 kehtestati Saku vallas **Roobuka külas Metsanurga tee 19 kinnistu detailplaneering.** Planeeringu koostamise ülesanne on kinnistu ehitusõiguse muutmine (lubatud hoonestusala ja maksimaalse ehitusealuse pindala suurendamine). Planeeringu lahenduse kohaselt on krundile võimalik ehitada 1 üksikelamu ning kuni 2 abihoonet. Hoonete kõrguseks planeeritud üksikelamul kuni 9 m ning abihoonetel 4 m. Planeeringuga haaratud maa-ala suurus on ca 2700 m2. Detailplaneeringu lahendus on kooskõlas Saku valla üldplaneeringuga. Vt http://www.sakuvald.ee/et/detail-planeeringud

ILM

ILMATEADE.EE

EESTIS

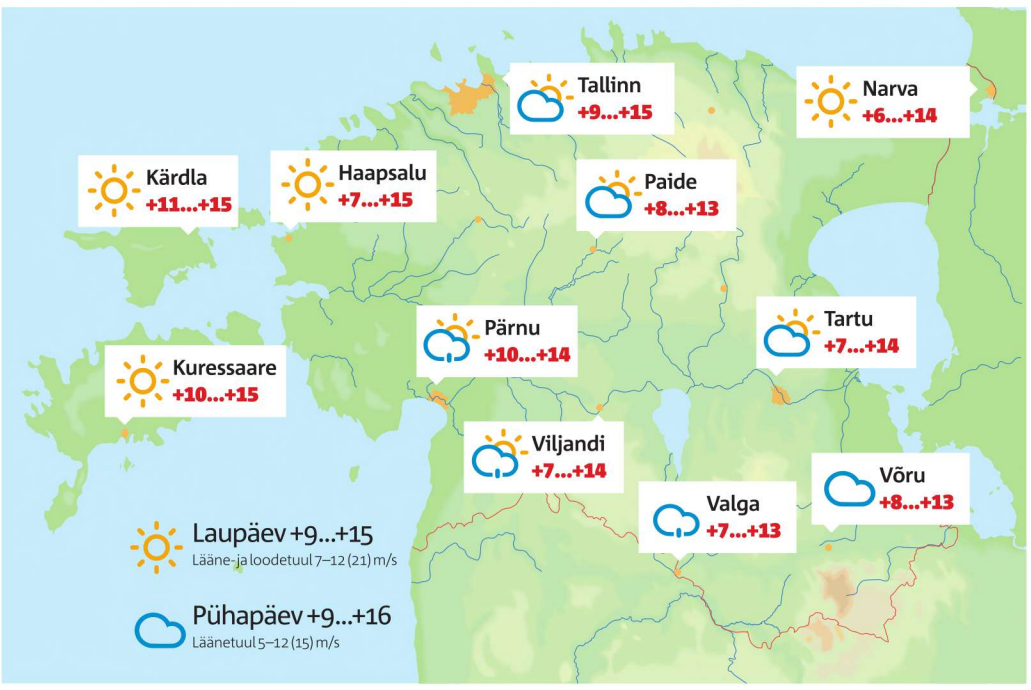

MAAILMAS

Vilnius	vahelduv	+9...+13
Riia	vahelduv	+9...+14
Helsingi	vahelduv	+10...+15
London	vahelduv	+14...+20
Kiiev	pilves	+3...+14
Pariis	päike	+8...+20
Berliin	pilves	+13...+17
Ateena	vahelduv	+22...+28
Moskva	vahelduv	+5..+14
Peking	vahelduv	+15...+24
Tokyo	vahelduv	+18...+25
Tenerife	vahelduv	+19...+26
Kairo	päike	+21...+36
Sydney	päike	+14...+17
New York	päike	+12...+24
Miami	vihm	+25...+29
Vancouver	vahelduv	+12...+20
Brasília	vahelduv	+20...+31

TÄHELEPANEK

Kosmoses on ruumi kõigile – ka India Marsi satelliidile

Hans Lõugas
tehnoloogiatoimetaja

India kosmoseagentuur saatis „neljanda riigina" satelliidi Marsi orbiidile. „Neljanda riigina", sest peale USA ja Venemaa on sellele planeedile oma missiooni saatnud ka meie maailmajagu Euroopa, mis veel omaette riik pole.

See on sügav, tähendusrikas saavutus. Inimkond pole seni kaotanud lootust leida punaselt planeedilt elu märke, kuigi matemaatiline tõenäosus ei luba uskuda, et kogu galaktikast võiks just meie päikesesüsteemis olla elu kahel planeedil. Kosmosesaavutused sisendavad alati optimismi ja kaunistavad inimkonda, sest vihjavad võimalusele, et võime oma erimeelsused Maal unustada ja koos väljapoole vaadata. Rahvusvahelistel konfliktidel, mis näiteks kasvasid kevadel USA ja Venemaa meediasõjaks rahvusvahelise kosmosejaama ISS logistika üle, ei tohi lasta seda optimismi rikkuda. Ka India Marsi-satelliidi puhul rõhutatakse ilmaasjata, et India jõuab nii järele naabri Hiina kosmoseprogrammile.

Punase planeedi orbiidil on ruumi küll ja veel. Seni on seal koha sisse võtnud MAVEN, Mars Odyssey ja Mars Reconnaissance Orbiter Ameerikast, Mars Express Euroopast ja nüüd India Mangalyaan. Neil on ees palju põnevat.

TELEVISIOON

ETV

06.55 Terevisioon
08.55 Draamasari Doktor Martin: Perearst helistab alati kaks korda
09.45 Ilus maa: Sooja maja saladus
09.55 Terevisioon*
11.55 MI*
12.25 Peter Gabriel – Back To Front. Kontsert O2 Arenal (Peter Gabriel – Back To Front. Live at the O2, Inglise 2014)*
14.05 Kapital*
14.30 Foorum (subtiitritega)*
15.20 Lünk (Eesti Telefilm 1988)
15.30 Osoon*
16.00 Draamasari Holby City haigla: Armastus ja pühendumine
17.00 Aktuaalne kaamera
17.10 Draamasari Õnne 13

17.40 Draamasari Doktor Martin: Perearst helistab alati kaks korda*
18.30 Aktuaalne kaamera
19.00 Ringvaade
19.35 Mõistlik või mõttetu
20.05 Draamasari Viimane tango Halifaxis, 4/6
21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm
21.30 Sport
21.40 Teadlaste öö
23.00 Pealtnägija*
23.45 Ringvaade*
00.20 Ajalik ja ajatu*
00.50 Draamasari Holby City haigla*
01.51 ERR-i uudised

KANAL 2

06.10 Lastega kodus*: Seitse kuud kihelust, 1
06.40 Joonissari Lucky Luke seiklused
07.05 Joonissari Uudishimulik George
07.35 Joonissari Rotid: Rotihävitaja. Merineitsi laul
08.00 Reporter*
09.00 Keelatud armastus*, 13
10.00 Taltsutamatu süda*, 67
11.00 Joonisfilm Jahihooaeg (Open Season, USA 2006)
12.45 Heeringaminutid
13.00 Kalailm
13.30 Tuhat ja üks ööd, 52
15.25 Lastega kodus: Seitse kuud kihelust, 2
16.00 Küladetektiivid, 89 : Rikkad paunad, vaesed sead
17.00 Taltsutamatu süda, 68
18.00 Keelatud armastus, 14
19.00 Reporter
20.00 Kuldvillak
20.35 Galileo
21.30 Nädalalõpp Kanal 2-ga
23.00 Mängufilm Tipptund 3 (Rush Hour 3, USA/ Saksamaa 2007)

00.45 Mängufilm Topeltmõrv (Double Jeopardy, USA 1999)
02.30 Mängufilm Veel 48 tundi (Another 48 Hrs., USA 1990)
04.00 Reporter*
04.50 Charlie inglid*: Head reisi, inglid
05.30 Doktor Oz: Köögi kuninganna Paula Deen

TV3

06.15 Multifilm Monsuno
06.40 Multifilm Transformerid
07.05 Multifilm Käsna-Kalle Kantpüks
07.30 Multifilm Beyblade

07.55 Armastuse pisarad, 89*
08.55 Südameasi 3, 4*
09.55 Kirgede torm, 1938*
10.55 Vaprad ja ilusad, 6822*
11.25 Top Shop
11.40 Kodumäng*
12.10 Kättemaksukontor 12, 3*
13.10 Selgeltnägijate tuleproov 9, 2*
14.15 Selline on elu!: Mu poeg on kasutu *gangsta*-räppar. Perekond Kress
15.15 Vaprad ja ilusad, 6823
15.50 Armastuse pisarad, 90
16.50 Kirgede torm, 1939
17.55 Südameasi 3, 5
19.00 Seitsmesed uudised
20.00 Me armastame Eestit
21.30 Keskea rõõmud, 2: Mäng algab
22.30 Mängufilm Poissmeesteõhtu 2: viimane kiusatus (Bachelor Party 2: The Last Temptation, USA 2008) komöödia
00.35 Kondid 7, 6: Mõranenud kood
01.30 Mängufilm Surmaotsus
03.10 Keskea rõõmud, 2: Mäng algab*
04.00 Selline on elu!: Mu poeg on kasutu *gangsta*-räppar. Perekond Kress*
04.50 Seitsmesed uudised
05.40 Kirgede torm, 1486

ETV2, TV6, KANAL 11, KANAL 12

ETV2

07.00 Animasari Indiaanipoiss Yakari* **07.10** Animasari Cedric* **07.25** Animasari Väike printsess* **07.35** Animasari Mukk ja Tšavapa* **07.50** Animasari Väike prints* **08.15** Lastetuba* **08.30** Animasari Sõprade linn* **08.40** Tom ja Fluffy **08.45** Animasari Indiaanipoiss Yakari* **09.00** Ringvaade* **10.05** Smallville **10.45** Eesti muusikavideod **11.15** Pöörismäe peremees. Edgar Valter* **12.01** ERR-i uudised **15.30** Lastelavastus Kadekops **16.00** Lastetuba* **16.15** Animasari Tom ja Fluffy **16.20** Animasari Cedric **16.35** Animasari Indiaanipoiss Yakari **16.50** Animasari Vahva Roosi **17.05** Animasari SimsalaGrimm **17.30** Buratino tegutseb jälle **18.00** Animasari Lassie **18.20** Animasari Klumpsud **18.30** Lastetuba **18.45** Animasari Kasperi ja Emma lood **18.55** Animasari Väike printsess **19.05** Animasari Sõprade linn **19.20** Aktuaalne kaamera **19.30** Aktuaalne kaamera **20.00** Rakett 69 **20.30** Lasnamäe **20.40** Suletud ring **22.00** Kuritegu* **23.00** Sünge juhtum* **23.55** Disainimajakas* **00.00** Tsoon* **00.10** Õhuloss* **00.15** Maja, mis peegeldab ajalugu* **00.20** Kolmas* **00.25** Eesti TOP 7* **01.17** ERR-i uudised

TV6

06.00 Power Hit Radio – KICKSTART **08.30** Seitsmesed uudised **09.30** Kodu keset linna **10.00** Kutsuge Cobra 11 **11.00** Metsik süda **13.10** Top Shop **13.30** Kodu keset linna **14.00** Kutsuge Cobra 11 **15.00** Kälimehed **16.00** Kutsuge Cobra 11 **17.00** NCIS kriminalistid **18.00** Perepea **18.30** Simpsonid **19.00** Suure paugu teooria **19.30** Suure paugu teooria **20.00** Perepea **20.30** Simpsonid **21.00** Kõige naljakamad koduvideod **21.30** Ühikakutid **23.25** Puhkus Mehhikos **00.25** Puhkus Mehhikos **00.40** Suure paugu teooria **01.10** Suure paugu teooria **01.40** Kälimehed **02.30** Power Hit Radio – KICKSTART **04.30** Kodu keset linna **05.00** Seitsmesed uudised **05.50** Uudistemagasin **05.30** Taltsutamatu süda, 5

Kanal 11

06.20 Totaalne ärkamine! **08.15** Punased roosid **09.05** Emmerdale **09.35** Emmerdale **10.05** Küladetektiivid **10.55** Süütu süüdlane **11.50** Top Shop **12.05** Uus võimalus* **12.30** Uus võimalus* **13.00** Doktor Oz* **14.00** Piinlikud kehad – kliinik* **15.00** Aedniku aabits* **15.30** Gok Wan kokkab* **16.00** Pilvede all* **17.00** Superlapsehoidja **18.00** Doktor Oz **19.00** Uus võimalus **19.30** Uus võimalus **20.00** Saladused **20.30** Köök **21.00** Mängufilm Romantiline reede – Oleks see ometi nii **23.00** Näpud põhjas **23.30** Sõbrad **00.00** Ellen **00.50** Reporter **01.40** Linnaelu **02.30** Küladetektiivid* **03.15** Superlapsehoidja* **04.00** Süütu süüdlane* **04.45** Reporter*

Kanal 12

06.30 Kalailm* **07.00** Reporter **08.00** Usu või ära usu!*, 19 **08.30** Komissar Rex*, 13 **09.20** Conan*, 292 **10.10** Näljased meremehed* **11.05** Jututuba **13.30** Supermani uued seiklused*, 83 **14.20** Knight Rider*, 88 **15.15** Näljased meremehed **16.15** Komissar Rex, 14 **17.10** Supermani uued seiklused, 84 **18.05** Knight Rider, 89 **19.00** Tuvikesed*, 99 **19.30** Tuvikesed*, 100 **20.00** Eesti kõige-kõige **20.30** Usu või ära usu!, 20 **21.00** Kaks ja pool meest*, 7 **21.30** Mängufilm Batman ja Robin **23.45** Proovi järele enne surma, 6 **00.35** Kaks ja pool meest, 8 **01.00** Tuvikesed, 101 **01.25** Tuvikesed, 102 **01.50** Südamelt ära, 40 **05.00** Postimees.ee

HOROSKOOP

JÄÄR Keegi, kes sulle vastu töötab või on opositsioonis, võib kasutada keelatud võtteid. Sul peab igaks juhuks paar ratsukäiku varuks olema.

SÕNN Sobiv aeg igasuguseks füüsiliseks tegevuseks. Päev sobib koristustöödeks, süsteemi loomiseks ja põhjalikuks mingisse teemasse süvenemiseks.

KAKSIKUD Kui oled elanud suure pinge all, võib nädalalõpu pingelangus sinus selle pinge väliselt esile tuua. Maga piisavalt!

VÄHK Perekond või lähedased inimesed võivad nõuda rohkem tähelepanu. Teisel tasandil oled nostalgilises meeleolus ja mõtled mineviku ilusaks.

LÕVI Paljudes teemades tulevad esile vanad võlad või muud puudujäägid. Vana suhe võib soojeneda ja uus suhe jaheneda või vastupidi.

NEITSI Raha, asjad, esemed või nendega seotud tegevused võivad nüüd keerukusi või ootamatusi kaasa tuua. Päev on hea talismani hankimiseks.

KAALUD Võib juhtuda, et hakkad silma mõne veidrusega või satud ise veidrasse situatsiooni. Suurte riskide võtmine pole soovitatav.

SKORPION Kui sind tagant kiirustatakse, võid vigu teha või hakata kiirustaja peale vimma kandma. Praegu tuleks omaette olles asjad rahulikult läbi mõelda.

AMBUR Sinu enesehinnang on kõrge. Üritad kedagi enda mõju alla saada ja see võib ka õnnestuda. Oskad teisi oma pilli järgi tantsima panna.

KALJUKITS Isiklik ja töine või ühiskondlik liin on omavahel vastuolus. Boss võib olla kritiseerimise meeleolus ja teha sulle märkusi.

VEEVALAJA Päevas võib sisalduda sõnum või märguanne sinu jaoks. Sa pead selle lihtsalt infomürast üles leidma ja enda jaoks lahti mõtestama.

KALAD Hoidu juhututvuste loomisest, ära lase kirel enda üle võimust võtta. Praegu võib riskide võtmine kurvalt lõppeda.

RISTSÕNA

1694	veoauto / tragi, kraps	koori-juht / kõrgus-aste	tele-mast Moskvas	Eesti kuulsaim bariton / naelking	vesikirp / pikka-misi	Gruusia rahaühik / villa töötlemise riist	lennuki-mark / muistne itaallane	saar põhja-rannikul	osa udarast / tõrva ajama
linn Kotlini saarel									
restoran / mäeahelik Aasias									
massiühik / raske olukord									
kasakate asula									
testamendijärgne varaline hüve / tulu									
võidujumalanna / kirjanik									
linn Hispaanias / alluv									
suitsuots / ookeanikala									
niisketes kohtades kasvav puu								Super KUMA	

SUDOKU

Pappocom

Lahendused ja vihjed. www.sudoku.com

		1	3				4	
		7		9	5			
4	6					3		
8		9						
	4		8		1		9	
						1		8
		3					7	5
			2	3		9		
	2				8	6		

SUDOKU reeglid

●● Täida tühjad kohad numbritega 1 kuni 9. Numbrid 1 kuni 9 peavad esinema igas 9 veerus, igas 9 reas, igas 3 x 3 ruudus. Igas reas, igas veerus ja igas 3 x 3 ruudus võib iga number esineda ainult ühel korral.

Eelmise mängu lahendus.

4	3	5	7	1	2	9	6	8
2	8	9	3	5	6	7	4	1
6	7	1	4	9	8	2	5	3
7	2	6	8	3	1	5	9	4
8	5	4	9	6	7	1	3	2
1	9	3	2	4	5	6	8	7
3	6	8	1	7	9	4	2	5
9	1	2	5	8	4	3	7	6
5	4	7	6	2	3	8	1	9

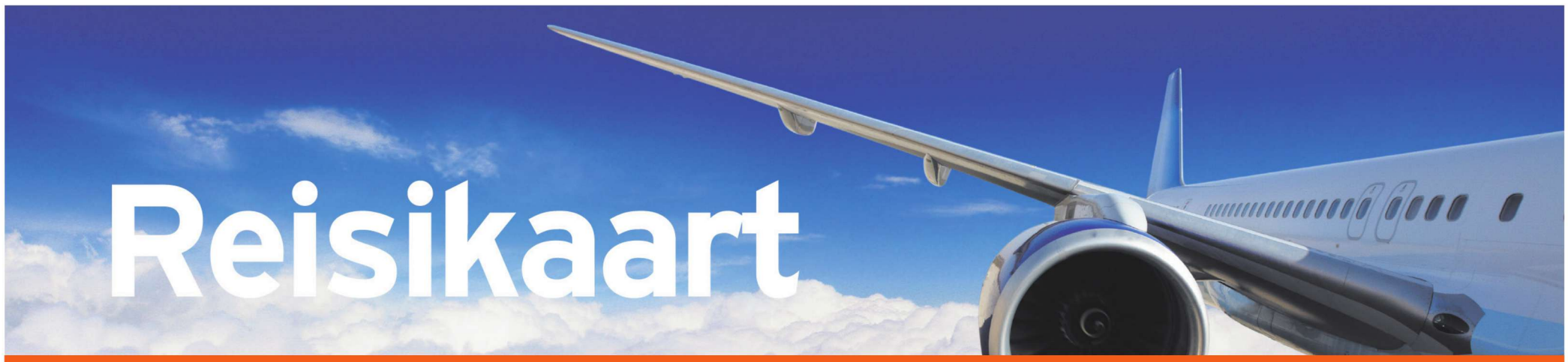

Reisikaart

	RIIK	AEG	HIND	TRANSPORT, MAJUTUS, LISAINFO	FIRMA
LÕUNA-EUROOPA	Itaalia (9 päeva)	18.-26.10. 15.-23.11. **2015.a.** 14.-22.03. 18.-26.04. 9.-17.05. 6.-14.06. 4.-12.07. 18.-26.07. 1.-9.08. 15.-23.08.	18.10. al. 269€ 15.11. al. 219€ **2015.a.** 14.03. al. 309€ 18.04. al. 309€ 9.05. al. 269€ 6.06. al. 289€ 4.07. al. 299€ 18.07. al. 299€ 1.08. al. 289€ 15.08. al. 289€	**Transport:** kõigi mugavustega reisibuss. **Majutus:** hotell ** (kahene majutus, WC/dušš igas toas), hommikusöögid iga päev. **Info:** osadel sõitudel bussi viimasel istmereal allahindlus 14€. **Mitte ühtegi ööbimist bussis!** Rooma, Firenze, Pisa, San Marino, Veneetsia – eestikeelsed linnaekskursioonid on hinna sees.	**LA STRADA** Toompuiestee 17a III korrus mobiil 58 183 690 tel. 640 39 29 info@lastrada.ee www.lastrada.ee LA STRADA
LÕUNA-EUROOPA	Itaalia puhkusereis: Rimini ja Itaalia tuntuimad linnad Rimini ja Kesk-Itaalia väikelinnad* (12 päeva)	**2015.a.** 28.05.-8.06. 14.-25.06. 1.-12.07. 2.-13.08. 18.-29.08. 11.-22.09. *17.-28.07	**2015.a.** 28.05. al. 319€ 14.06. al. 319€ 1.07. al. 349€ 2.08. al. 399€ 18.08. al. 399€ 11.09. al. 359€ 17.07. al. 389€	**Transport:** kõigi mugavustega reisibuss. **Majutus:** hotell ** (kahene majutus, WC/dušš igas toas), hommikusöögid iga päev – hinna sees, hotell *** + õhtusöögid lisatasu eest. **Info:** osadel sõitudel bussi viimasel istmereal allahindlus 14€. **Mitte ühtegi ööbimist bussis!** Rooma, Vatikan, Firenze, Pisa, San Marino, Veneetsia – eestikeelsed linnaekskursioonid on hinna sees. 17.07. reisil – Ravenna, Ferrara, San Marino, Assisi, Gubbio, Gradara, Urbino – eestikeelsed linnaekskursioonid on hinna sees.	**LA STRADA** Toompuiestee 17a III korrus mobiil 58 183 690 tel. 640 39 29 info@lastrada.ee www.lastrada.ee LA STRADA
LÕUNA-EUROOPA	Põhja-Itaalia (9 päeva)	4.-12.10. 18.-26.10.*	4.10. al. 309€ 18.10. al. 339€	**Transport:** kõigi mugavustega reisibuss. **Majutus:** hotell ** (kahene majutus, WC/dušš igas toas), hommikusöögid iga päev. **Info:** osadel sõitudel bussi viimasel istmereal allahindlus 14€. **Mitte ühtegi ööbimist bussis!** Milano, Garda ja Como järved, Bellagio, Sirmione, Verona, Veneetsia, Murano ja Burano saared, Trieste – eestikeelsed linnaekskursioonid on hinna sees. * 18.-26.10.2014 – koolireis. IGA 12. KOHT TASUTA!	**LA STRADA** Toompuiestee 17a III korrus mobiil 58 183 690 tel. 640 39 29 info@lastrada.ee www.lastrada.ee LA STRADA
LÄÄNE-EUROOPA	Austria ringreis: Viin, Salzburg, Baden ja Viini mets (7 päeva) Viin, Doonau väikelinnad, Salzkammerguti mäed ja järved, Alpid ning Hohenwerfeni kindlus (8 päeva)	7 päeva: 5.-11.10. **2015.a.** 19.-25.04. 28.06.-4.07. 26.07.-1.08. 8 päeva: 17.-24.05. 12.-19.07. 16.-23.08.	7 päeva: 5.10. al. 179€ **2015.a.** 19.04. al. 209€ 28.06. al. 219€ 26.07. al. 225€ 8 päeva: 17.05. al. 279€ 12.07. al. 285€ 16.08. al. 285€	**Transport:** kõigi mugavustega reisibuss. **Majutus:** hotell ** (kahene majutus, WC/dušš igas toas), hommikusöögid iga päev – hinna sees. **Info:** osadel sõitudel bussi viimasel istmereal allahindlus 14€. **Mitte ühtegi ööbimist bussis!** 7-päevasel reisil: Viin (Schönbrunni loss, Hofburgi lossikompleks, Püha Stefani katedraal, Huntertwasseri maja), Salzburg (Püha Peetri kirik, Mozarti residents, Hochensalzburgi kindlus, Mirabelli lossiaed), Viini mets (Hinterbrühl), Baden – eestikeelsed linnaekskursioonid on hinna sees. 8-päevasel reisil: Viin, Doonau väikelinnad (Melk, Dürnstein, Krems), Salzkammerguti mäed ja järved, Hallstatt, Mondsee, Bad Ischl, Alpid ning Hohenwerfeni kindlus – eestikeelsed linnaekskursioonid on hinna sees.	**CARINTHIA REISEN** Toompuiestee 17a III korrus mobiil 58 183 690 tel. 640 39 29 info@carinthia.ee www.carinthia.ee Carinthia Reisen
IDA-EUROOPA	Ungari (7 päeva) Budapest, Esztergom, Szentendre, Visegrad Ungari (8 päeva) Lisaks Balatoni järv, Tihany, Szekesfehérvar	8 päeva: 18.-25.10.* **2015.a.** 7 päeva: 5.-11.07. 2.-8.08. 8 päeva: 14.-21.03.* 11.-18.04.* 6.-13.06. 20.-27.07. 20.-27.08.	8 päeva: 18.10. al. 189€ **2015.a.** 7 päeva: 5.07. al. 205€ 2.08. al. 205€ 8 päeva: 14.03. al. 189€ 11.04. al. 209€ 6.06. al. 219€ 20.07. al. 232€ 20.08. al. 239€	**Transport:** kõigi mugavustega reisibuss. **Majutus:** hotell ** (kahene majutus; WC, dušš igas toas) h/s, hotell *** lisatasu eest **Info:** osadel sõitudel bussi viimasel istmereal allahindlus 14€. **Mitte ühtegi ööbimist bussis!** **3 päeva Ungaris!** 2 päeva Budapestis (Buda loss, Vajdahunyadi lossikompleks, Gellerti mägi, Kaluribastion jpm), Szechenyi – Euroopa üks suurimaid termaalvee basseinide komplekse, kolm linna Doonau kallastel: Esztergom, Visegrad, Szentendre – eestikeelsed linnaekskursioonid on hinna sees. 8-päevasel reisil veedame Ungaris päeva rohkem. Lisaks tavapärasele programmile näeme Balatoni järve, Tihany poolsaart ning Szekesfehérvar'i. * Sügisel ja kevadel külastame ka Hévizi termaaljärve. **Bohemian Travel: kvaliteedistandard Ida-Euroopa reisidele.**	**BOHEMIAN TRAVEL** Toompuiestee 17a III korrus mobiil 58 532 739 tel. 640 39 28 info@bohemiantravel.ee www.bohemiantravel.ee TRAVEL BOHEMIAN
IDA-EUROOPA	Horvaatia puhkusereis (12 päeva)	**2015.a.** 13.-24.08. 29.08.-9.09.	al. 449€	**Transport:** kõigi mugavustega reisibuss. **Majutus:** hotell ** (kahene majutus, WC/dušš igas toas), hommikusöögid iga päev – hinna sees, hotell *** + õhtusöögid lisatasu eest. **Info:** osadel sõitudel bussi viimasel istmereal allahindlus 14€. **Mitte ühtegi ööbimist bussis!** 6 täispäeva Horvaatias, kuurordis Kvarneri rivieral, Rovinj, Pula, Motovun, Krk'i saar, Plitvice järved, Zagreb – eestikeelsed linnaekskursioonid on hinna sees. **Bohemian Travel: kvaliteedistandard Ida-Euroopa reisidele.**	**BOHEMIAN TRAVEL** Toompuiestee 17a III korrus mobiil 58 532 739 tel. 640 39 28 info@bohemiantravel.ee www.bohemiantravel.ee TRAVEL BOHEMIAN

Viru Reisid

Tallinn
Narva mnt. 7-347, III sissepääs, III korrus
Tel. 610 9321, 610 9322
e-post: tallinn@virureisid.ee

Jõhvi
Keskväljak 9
Tel. 337 0594, 337 1216
e-post: viru.reisid@neti.ee

Tartu
Tartu Reisibüroo OÜ
Aleksandri 8
Tel. 734 4190

Pärnu
Pärnu Reisibüroo
Rüütli 32
Tel. 444 5105

Väljasõitudega:
Jõhvist, Tallinnast, Tartust, Pärnust

NB! Kindlasti helista ja küsi infot ja vaata meie kodulehekülge: www.virureisid.ee

Püsiklientidele ja gruppidele soodushinnad.

NB! Bussikohtade broneerimine seniks, kuni kohti jätkub!

JÕULU-JA AASTAVAHETUSE REISID

Eelregistreerimissoodustus 10% kuni 1. november 2014

JÕULUD LAPIMAAL - KÜLLA JÕULUVANALE 4p 20.-23.12.; 23.-26.12.; 27.-30.12. **H: 109-249€**
AASTAVAHETUS BRLIINIS JA TROOPILINE PARADIIS 6p 29.12.2014-03.01.2015 **H: 199€**
AASTAVAHETUS PARIISIS 9p (laev-buss) 27.12.2014-04.01.2015 **H: 289€**
AASTAVAHETUS LONDONIS 9p (laev-buss) 27.12.2014-04.01.2015 **H: 319€**
AASTAVAHETUS BUDAPESTIS JA WIELICZKA SOOLAKAEVANDUS 6p 29.12.2014-03.01.2015 **H: 189€**
AASTAVAHETUS PRAHAS JA KARLOVY VARY 6p 29.12.2014-03.01.2015 **H: 189€**

REISIKALENDER 2014

HISPAANIA PUHKUS 12p 17.10.-28.10. **H: 369€**

REISIKALENDER 2015

Eelregsitreerimissoodustus 10% kuni 1. jaanuar 2015

KASTANIÕITES PARIIS JA TULPIDES HOLLAND 10p (laev-buss-laev) 20.04.-29.04. **H: 389€**
KASTANIÕITES PARIIS JA TULPIDES HOLLAND 10p (laev-buss) 19.-28.04. **H: 349€**
HOLLANDI LILLEFESTIVAL 7p (laev-buss) 22.04.-28.04. **H: 279€**
UNELMATE PARIIS 9p 13.-21.03.; 14.03.-22.03.; 07.-15.08. **H: 279€**
ITAALIA RINGREIS 9p 13.-21.03.; 14.03.-22.03.; 30.03-07.04.; 04.-12.06.; 09.-17.07.; 21.-29.08.; 17.-25.10. **H: 279-299€**
KLASSIKALINE ITAALIA RINGREIS 11p 28.03.-07.04. (Lihavõtted Roomas); 02.-12.06.; 09.-19.07.; 19.08.-29.08. **H: 319-379€**
UUDIS! SUUR ITAALIA RINGREIS KOOS PUHKUSEGA 13p 01.-13.06.; 05.-17.08. **H: 439€**
KREEKA RINGREIS KOOS PUHKUSEGA 13p 13.-25.05.; 24.06.-06.07.; 23.07.-04.08.; 05.-17.09. **H: 379-419€**
HISPAANIA PUHKUS 14p 26.04.-09.05.; 20.09.-03.10. **H: 439-449€**
HISPAANIA PUHKUS 12p 01.-12.05.; 16.10.-27.10. **H: 389€**
SUUR HISPAANIA RINGREIS 15p 22.07.-05.08. (välja müüdud); 18.08.-01.09.* lisabuss! **H: 468€**
BERLIIN JA TROOPILINE PARADIIS 6p 14.-19.03.; 15.-20.03.; 15.-20.06.; 17.-22.10. **H: 179€**
REIS SAKSAMAA SÜDAMESSE 8p 14.-21.06. **H: 249€**
FANTASTILISED AUSTRIA VÄIKELINNAD 9p 26.06.-04.07. **H: 319€**
AUSTRIA - BAIERI - ŠVEITS - LICHTENSTEIN 10p 25.-04.07.; 20.-29.08. **H: 293€**
BAIERIMAA - ŠVEITS - LICHTENSTEIN - TŠEHHI - POOLA 9p 21.-29.08. **H: 269€**
LONDON - PARIIS 11p 09.-19.07. **H: 349€**
ŠOTIMAA - INGLISMAA - LONDON 13p 22.07.-03.08. **H: 469€**
PARIIS - LOIRE'I ORU LOSSID - BRETOONIMAA - NORMANDIA 11p 06.-16.08. **H: 349€**
PRANTSUSE RIVIERA RINGREIS 11p 20.-30.08. **H: 399€**
UUDIS! IMELINE GOTLAND 6p 15.-20.06. **H: 299€**
UNELMATE KESK-NORRA 7p 04.-10.06.; 20.-26.08. **H: 289€**
FANTASTILINE PÕHJA-NORRA (NORDKAP) - LOFOODID JA LAPIMAA 8p 25.06.-02.07.; 05.-12.08. **H: 309€**
CZESTOCHOWA - PRAHA - VARSSAVI - KARLOVY VARY - KARLŠTEJN 6p 14.-19.03.; 15.-20.03.; 15.-20.06.; 08.-13.08.; 18.-23.10. **H: 169-179€**
BUDAPEST, BALATONI JÄRV, KRAKOW JA WIELICZKA SOOLAKAEVANDUS 6p 14.-19.03.; 15.-20.03.; 15.-20.06.; 09.-14.08.; 18.-23.10. **H: 179-199€**
SANKT-PETERBURG, TSARSKOJE SELO, PETERHOF 3p 15.-17.05.; 22.-24.05.; 29.-31.05.; 03.-05.07. **H: 119€**
UUDIS! MOSKVA KULDNE RING 8p 11.-18.07. **HIND: 299€**
HORVAATIA - SLOVEENIA RINGREIS 10p 17.-26.05.; 27.06.-06.07.; 24.07.-02.08.; 20.-29.08.; 04.-13.09. **H: 249-275€**
HORVAATIA - SLOVEENIA - BOSNIA JA HERTSEGOVIINA RINGREIS KOOS PUHKSEGA 13p 15.-27.05.; 25.06.-07.07.; 21.07.-02.08.; 18.-30.08.; 02.-14.09. **H: 349-369€**
HORVAATIA - SLOVEENIA - BOSNIA JA HERTSEGOVIINA - MONTENEGRO - ALBAANIA 14p 04.-17.09. **H: 399€**
UUDIS! ISTANBUL JA RUMEENIA - BULGAARIA RINGREIS KOOS PUHKUSEGA MUSTA MERE ÄÄRES 14p 03.-16.09. **H:429€**
MALTA - SITSIILIA RINGREIS KOOS PUHKUSEGA 16p 26.09.-11.10. **H: 669€**
HISPAANIA - PORTUGAL - MAROKO 21p 23.09.-13.10. **H: 769€**

Erik Aru
tarbija@epl.ee
680 4400

SIEMENS MÜÜB OSALUSE KODUSEADMEFIRMAS

Saksa elektroonikakontsern teatas, et müüb oma 50% suuruse osaluse koduseadmeid valmistavas ettevõttes Bosch und Siemens Hausgeräte. Ettevõte läheb kolme miljardi euro eest täielikult teise omaniku, Robert Bosch GmbH kätte. Siemens teatas ka, et ostab naftapuurimisel kasutatavaid seadmeid valmistava Dresser-Rand Groupi 5,8 miljardi euro eest. **Kauppalehti.fi**

Autotööstusele seadmeid tarniva Valeo esindaja käivitab oma nutitelefonil ettevõtte 12 sensorist, neljast kaamerast ja laserskannerist koosneva süsteemiga varustatud Range Rover Evoque'i iseseisva parkimise demonstratsiooni.

Ärge muretsege, autost saab arvuti

Nüüdisaegne auto on üks keerulisemaid tavatarbimises olevaid infotehnoloogiaseadmeid, mille pea iga tegevust kuidagi kontrollitakse. **Madalama otsa** sõidukites on 30–50 miniarvutist kontrollplokki ja kõrgema klassi autodel isegi kuni paarsada. **Autode telemaatikasüsteemid** muutuvad järjest komplekssemaks, aga koos keerukusega suurenevad oluliselt ka turvaohud.

Karol Kallas
tehnoloogiavaatleja

Autotööstusele on hoiatavaks „kirjaks seinal" maailma väärtuslikemate ettevõtete edetabeli esiviisik, millest kolm on tarkvaraettevõtted (Apple, Google ja Microsoft), üks naftafirma (Exxon Mobile) ja üks haldusettevõte (Berkshire Hathaway). Turgude kõikehõlmavas ratsionaalsuses võib küll kahelda, kuid edetabel annab alust arvata, et tarkvara on naftast märksa tähtsam.

Odavamate autode telemaatikat (sõiduomadusi, ohutust, navigatsiooni ja meelelahutussüsteeme kontrolliva tarkvara koondnimetus) juhib kümnest miljonist koodireast koosnev tarkvara, kallimate masinate puhul küündib see arv saja miljonini. Võrdluseks, USA õhuväe hävitaja F-22 Raptor arvutisüsteemi tarkvaras on 1,7 miljonit rida, Boeingu uusima reisilennuki Dreamliner avioonika ja parda toetussüsteemide tarkvaras on kokku 6,5 miljonit rida.

Microsoft Office'i 60 miljoni koodirea džunglis luusivate ohtude mõjud piirduvad süsteemiadministraatorite peavalu ja kontoritöötajate ahastuse ning halvemal juhul kaotsis failidega, aga autode tarkvaravead ohustavad inimeste elu.

Tegemist ei ole pelgalt teoreetilise mure, vaid päris elus aset leidnud surmajuhtumitega. Mullu otsustas USA Oklahoma osariigi kohus, et Toyota Camry 2005. aasta mudeli mootori kontrollmooduli vigasest püsivarast tingitud kontrollimatu kiirendus põhjustas ühe autos viibinud inimese surma. Kohtuprotsessil harutati kõnealune riist- ja tarkvara algosadeks ning tulemused võib lühidalt kokku võtta, et tootja ei suhtunud tarkvara töökindlusse ja turvalisusse piisava tõsidusega.

Hinnast 40%

Mida aeg edasi, seda keerulisemaks elektroonika- ja infotehnoloogiaseadmeks auto muutub. IBM-i 2010. aastal avaldatud uuringus väideti, et toonase keskmise auto lõppmaksumusest moodustas elektroonika 40%. 1995. aastal oli see osakaal 16% ja 2001. aastal 25%. Uuringus juhitakse tähelepanu, et autode telemaatika, meelelahutus- ja ülejäänud elektrooniliste süsteemide tootjad on kõik erinevad, see lisab autole kui terviksüsteemile ohte suurendavat komplekssust.

80–90% praegustest autoilma uuendustest on seotud infotehnoloogiaga ja tarkvaraarendus on peamine väärtuse määraja. Autode puhul teeb elu keerulisemaks ka nende eeldatav 20-aastane kasutusiga, mille jooksul ei tohi ei tark- ega riistvarasüsteemid ajale jalgu jääda.

Pole vaja suurt kujutlusvõimet, et näha, millist ohtu kujutavad endast suhteliselt suurtel kiirustel ja hulgakaupa liikuvad süsteemid, mis koosnevad kümnete tootjate sadadeni küündivatest sõlmedest, mille omavahelisele ühilduvusele on tähelepanu pööratud alles viimases järjekorras. Mure lahendusena nähakse riist- ja tarkvaraarenduse lahutamist ehk autosid võiks hallata tarkvara poolelt midagi ühtse operatsioonisüsteemi laadset.

Probleemi lahendamist takistab tootjate ärisaladuseks olev telemaatikasõlmede riist- ja tarkvaraarhitektuur. Siiani ei ole läbipaistmatus autotootjatele ja -ostjatele muret valmistanud ja eeldatakse, et kõik toimib nii, nagu on ette nähtud. Paraku suureneb süsteemi keerukamaks muutudes vigade tekkimise risk ning salajane riist- ja tarkvara ohustab autoilmas inimese elu.

Kui mõni Priuse või Lexuse hübriidauto omanik läheb autoga tehnoülevaatusele, suudavad ARK-i volitatud kontrollijad hinnata mootori, veermiku ja tulede korrasolekut. Tarkvarasüsteemide koostalitlusvõime on nende jaoks tundmatu maa ja selles valdkonnas kompetentsi omandamine on hoomamatu keerukusega väljakutse.

Viimase aja arengud näitavad siiski pigem, et autotootjad on omale ohte teadvustanud ja ärisaladustega kaitstud tehnoloogiate raamistiku kõrval on hulk arenguid ka avatumate tehnoloogiate poole. Automaailmas on prominentsel kohal Microsoft oma Windowsi operatsioonisüstee-

Kallimate autode tarkvaral on rohkem koodiridu kui hävituslennukil.

Ennustatakse, et autotööstuse tarkvararalli saab hoo sisse 2015. aastal.

STARBUCKS KATSETAB GUINNESSI MAITSEGA KOHVI

Kohvikukett Starbucks katsetab valitud kohtades uut jooki Dark Barrel Latte, millesse on lisatud maitsesiirupit, mis peaks sellele andma Guinnessi õlle maitse. Kohvile pannakse peale vahukoor ja tume karamellikaste. Tulemuseks peaks olema *stout*-tüüpi õlle maitsega kohv. Õlut ega muud alkoholi jook ei sisalda. Ei ole teada, kas ja millal see laiemalt müüki tuleb. **BuzzFeed**

PHILIPS JAGUNEB KAHEKS

Hollandi elektroonikakontsern Philips kavatseb jaguneda kaheks ettevõtteks, millest üks teeb valgustustooteid ja teine tervishoiuseadmeid. Viimastel aastatel on Philips müünud audio- ja videoseadmete haru. Ettevõtte juhi Frans van Houteni sõnul on sammu eesmärk valmistada firmat ette järgmiseks sajandiks. Philips alustas 1891. aastal valgustitootjana. **BBC**

Tulevikus pole ime, kui iga auto lahutamatu koostisosa on klaviatuur ja monitor. Fotol on osa iseseisvalt sõitvaks ehitatud Cadillac SRX-i juhtimissüsteemist.

Fotod: AFP/Scanpix

miga ja QNX Software Systems, kuid nende kõrval on teed rajamas avatud tarkvaral põhinevad algatused. Isesõitvate autode arendamisega tegeleb Google ja mitu autotootjat on tarkvarasüsteemid ühendanud iOS-iga.

Viis arengut

Tehnoloogiaväljaanne EETimes loetleb viis olulisemat autotööstuse lähituleviku arengut.

1. Tarkvara määrab auto omadused. Inimesed on harjunud nutitelefonide ja tahvelarvutite kasutajaliidestega ning ootavad sarnast kasutusmugavust autodestki. Nuppe jääb järjest vähemaks, ühtlasi laienevad autode digitaalse haldamise võimalused. Tarkvaral on üha tähtsam osa selles, kuidas auto ennast üleval peab.

Ennustatakse, et autotööstuse tarkvararalli saab tõsisema hoo sisse 2015. aastal.

Suuremasse müstikasse kaldumata võib ennustada, et lähikümnendi perspektiivis saabub aeg, kus turustatakse autode „emaplaate" ja ostja saab oma võimaluste ja tahtmiste järgi auto ise kokku panna.

2. Poolautonoomsed autod on kohe-kohe siin. Autotööstuse ühed suurimad tegijad lubavad laiatarbe isesõitvaid autosid 2020. aastaks.

Lähiaastatel selgub suure tõenäosusega, millistele platvormidele hakatakse selliseid sõidukeid ehitama.

Tesla juht Elon Musk väidab hiljuti Wall Street Journalis avaldatud intervjuus, et isesõitvad autod on tänavakõlbulikud viie-kuue aasta pärast, kokkuvõttes muudab see liiklemise ohutumaks. Regulatsioonide koostamine võtab mõne aasta ja nii võib väita, et laiemasse kasutusse jõuab isesõitev autotehnoloogia umbes kümne aasta pärast.

Isesõitvad autod kõlavad seni veel ulmeliselt, aga juba praegu on laiatarbekasutuses süsteemid, mis hoiatavad, kui auto kaldub vastassuunavööndisse, hoiavad püsivat kiirust, ennetavad kokkupõrkeid ja pargivad juhi abita.

3. Elektriautodest pole pääsu. Praegu on elektriautode akud liiga kallid ja nende sõiduulatus väike. Korraliku sõiduulatusega elektriautod (nagu Tesla) on tavakasutaja jaoks seni veel liiga kallid. Teisalt ei ole autotööstusel, vähemalt seni, kuni ei leita võimalust toota odavat vesinikku või saepurust bensiini, elektriautodele alternatiivi.

4. Autotööstusesse tulevad uued tegijad. Mida rohkem mängib autode juures rolli tarkvara, seda suurem kaal on autotööstuses riist- ja tarkvaratootjatel. Arvutite kiibitootjatest võib esile tuua Qualcommi, Broadcomi ja Nvidia, tarkvaraettevõtetest Google'i, Apple'i ja Microsofti.

Plussiks arvutitootjate autotööstusesse sisenemise juures on see, et autotootjad saavad kasutada tehnoloogiaid, mis on mujal „lastehaigused" läbi põdenud ja võrreldes uute lahendustega märksa turvalisemad.

5. Aina tähtsamaks muutub autode ja nende infrastruktuuri vaheline kommunikatsioon.

Poolautonoomsetest autodest samm edasi on autode kommunikatsioon teiste autode ja infrastruktuuriga, kui liikluses olevad sõidukid vahetavad üksteisega teavet ja ammutavad sujuvama-ohutuma liikumise tarbeks infot teevõrgu andurite kohta.

> **Nuppe jääb vähemaks, ühtlasi laienevad digitaalse haldamise võimalused.**

Euroopas on üks selline „tark" transpordikoridor olemas ning see ühendab Hollandit, Saksamaad ja Austriat.

Autojuhid, kelle sõidukid on varustatud vajaliku riistvaraga, saavad süsteemi kasutada, ülejäänute liiklemist see ei mõjuta.

Mida rohkem tarku autosid teedel liigub, seda olulisemaks selliste „koridoride" rajamine muutub.

Kuigi oleks mõistlik oma elu sättida nii, et kõik töö-, kooli- ja pereeluks vajalik oleks kahekümne jalutamisminuti raadiuses ja pikemate vahemaade läbimise tagaks hästi korraldatud ühistransport, on suurem osa inimesi siiski autousku. Nii pole oodata, et autod kaoksid tänavatelt ja maanteedelt.

Inimkond on hobuse kodustamisest alates pidanud inimesi liigutavaid elajaid tähtsaks ja ilus hobune on aastatuhandete jooksul olnud inimese seisuse-väärtuse näitaja.

Viimase aastasaja jooksul on hobuste asemele tulnud autod ja pole põhjust eeldada, et ühiskonna hoiakud tulevase aastasaja jooksul oluliselt muutuvad.

Autosid ohustab ka häkkimine

Tõsisemalt juhtisid autode arvutisüsteemide turvanõrkustele tähelepanu 2010. aastal infoturbeteenuseid pakkuva ettevõtte IOActive insenerid Charlie Miller ja Chris Valasek. Tänu USA armee kaitseuuringute keskuse DARPA rahalisele toele said insenerid pühenduda autode turvalisuse probleemidele ja tutvustasid möödunud suvel 21 mudelit hõlmavat uuringut.

Uuringu tulemused on murettekitavad. Kõige lihtsam on Milleri ja Valaseki sõnul pääseda autode arvutisüsteemidele ligi kontrollereid ühendava nn Can võrgu diagnostikapordi kaudu. Palju kurja saab teha autode tarkvarasüsteeme haldavate nutitelefonide rakenduste manipuleerimisega ja teatud juhtudel isegi siis, kui sisestada pahavaraga nakatatud CD-plaat auto meediasüsteemi.

Autotootjate kaitseks võib aga öelda, et auto tarkvarasüsteemidesse häkkimine on suhteliselt keeruline ja aeganõudev protsess.

Peale selle, et igasse süsteemi on sisse ehitatud hulk käskude otstarbekust hindavaid turvalahendusi, on esialgu killustatus isegi plussiks, sest autoelektroonika kompetents on mööda üksikuid tootjaid laiali.

TARBIJA VÕRDLUS

Digi-TV paketid

Elion ja Starman pakuvad lisavõimalusi, STV rohkem kanaleid

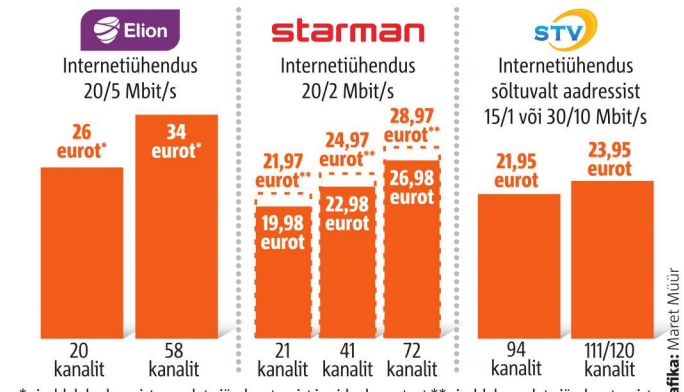

* sisaldab kodumaiste saadete järelvaatamist ja videolaenutust ** sisaldab saadete järelvaatamist ja videolaenutust

Graafika: Maret Müür

Missugust digitelepaketti eelistada?

Eri digiteleteenuse pakkujaid võrreldes tekitab hinnapoliitika suurt segadust.

Erik Aru
erik.aru@epl.ee

Erineva kanalivalikuga pakette on kümneid, ka siis, kui võrrelda ainult kolme suurema – Elioni, Starmani ja STV – omi. Kui neid veidi lähemalt vaadata, läheb pilt veelgi kirjumaks. Eri pakkujatel on ka erinev hinnapoliitika ja seepärast on päris raske neid võrrelda. Esimese hooga ei pruugi arugi saada, mis kellelgi hinna sisse kuulub ja mille eest tuleb juurde maksta.

Arvestada tuleb ka seda, et telekaabliga käib üldjuhul kaasas internet. Lisahämmingut tekitab seegi, et STV teeb kodulehel pakkumisi kliendi aadressi järgi ja ühes Tallinna kesklinnas asuvas majas võib internetiühenduse kiirus teisest kaks korda erineda. Mõnel aadressil ettevõte teenust ei pakugi. Võtame siis võrdluse aluseks paketid, mille internetiühendus pole kõige kiirem ega ka kõige aeglasem.

Põhipaketid on kolmel üpris erinevad. Nii Elion kui ka Starman pakuvad odavaima paketina (esimesel viis, teisel 1,99 eurot) paarikümne kanaliga valikut, mis on suures osas samasugune. Kuid Elionil kuulub põhipaketti mitu Foxi ja Sony filmikanalit ning History, mis on Starmanil kallimates komplektides.

Kaugelt kõige laiemat, koguni 94 kanaliga paketti pakub STV. Sinna valikusse kuulub hulk jaamu, mida teised ei paku isegi lisaraha eest: alates Armeenia televisioonist ja lõpetades usu- ja terviseteemaliste kanalitega. Makstes kuus kaks lisaeurot, saab juurde veel paarkümmend kanalit.

Koguvalik ulatub kõigil üle saja, aga rekord kuulub siingi 211 telekanaliga STV-le. Kõrval loetletud peamistele pakettidele lisanduvad harilikud eripaketid: näiteks muusika-, spordi- ja lastekanalite omad, STV-l ka pensionäridele mõeldud sooduspakett.

Omapärased nimed

Omalaadse nimevalikuga paistavad silma Starmani paketid Eksklusiiv ja Eksklusiiv Pluss, mis on saanud innustust ehk Tallinna kesklinnas levinud asutustelt, mis turundavad end kui eksklusiivseid meesteklubisid. Nimetatud paketid sisaldavad teisisõnu pornokanaleid. Ülejäänud kaks pakuvad selliseid teenuseid tavapärasemate nimedega.

Elioni põhipaketis saab kodumaiseid saateid reklaamita järelvaadata ja sellega kaasneb tasuta videolaenutus. Saadete salvestamise teenus maksab viis eurot kuus. Starmani klient saab 1,99 euro eest kuus võtta boksi, millega saab järelvaadata 80 kanalit ja kasutada videolaenutust. Salvestamine maksab veel 1,99 eurot lisaks. STV selliseid võimalusi ei paku.

Lõplik valik sõltub seega igaühe eelistustest. Kes soovib lihtsalt võimalikult palju kanaleid, peaks valima STV. Iseasi, kes neid kõiki vaadata jaksab. Kes tahab saada digitelevisiooni pakutavaid lisavõimalusi, peab valima Elioni ja Starmani vahel.

EestiPäevaleht

© Kõik Eesti Päevalehes avaldatud artiklid, fotod ja illustratsioonid on autoriõigusega kaitstud teosed, mille kasutuse reeglid on sätestatud autoriõiguse seaduses. Rõhutame, et nende reprodutseerimine ja levitamine ilma AS-i Eesti Ajalehed kirjaliku nõusolekuta on keelatud. Toimetusel on õigus kaastöid nende selguse huvides toimetada ja lühendada. / Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. / Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eall.ee, või tel 646 3363

Peatoimetaja: Urmo Soonvald, 680 4400
Toimetus: Narva mnt 13, 10151 Tallinn, 680 4400, faks 680 4401, e-post mail@epl.ee
Eesti uudised 680 4400, **välisuudised** 680 4455, **Ärileht** 680 4400, **arvamus** 680 4450, **kultuur** 680 4470, **sport** 680 4490. **Tellimine** 680 4444, **tellimine välismaale** KE Ajakirjanduse OÜ 641 1753, **reklaam** 680 4500.
EPL Online www.epl.ee Väljaandja: AS Eesti Ajalehed, rg-kood 10004521

9 771406 886000 ISSN 1406-8869